

TAROT-KULTUSZ A 21. SZÁZADBAN

EMP 448

2024. 07. 24.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. A tarotról.....	4
2.1. Játékból jelrendszer.....	5
2.2. A titkos tudás demisztifikálása.....	8
2.3. A tarot, mint múzsa.....	13
2.4. Kortárs körkép.....	15
2.5. Meghatározó hazai alkotók.....	17
3. A kutatásról.....	18
3.1. Interjúk a tarot szakmai használatáról.....	19
3.1.1. Személyes élmények a tarotról.....	20
3.1.2. Tapasztalatok a tarot szakmai alkalmazásáról.....	23
3.1.3. A tarot személyes és szakmai megítélése.....	26
3.1.4. Egyéni tarot definíciók.....	29
3.2. Interjúk pszichológusokkal, kártya alapú módszerekről.....	31
3.2.1. Kártyák a pszichológiai gyakorlatban.....	32
3.2.2. Tarot a rendelőben?.....	38
4. Kutatási eredmények.....	40
5. Összefoglalás.....	42
6. Mellékletek.....	43

1. Bevezetés

A tarot egy hetvennyolc lapból álló, tisztázatlan eredetű kártyacsomag. Kezdetben kártyajátékként, idővel okkult segédeszközként is használták, eleinte udvari környezetben, a nyomtatás elterjedésével pedig széleskörűen. A kártyák két fő csoportra bonthatóak: a huszonkét lapból álló nagy arkánusra és az ötvenhat lapot tartalmazó kis arkánusra. Az arkánus kifejezés a latin *arcanum*, azaz „titok” szóból ered, amit a kártyát okkult célokra alkalmazó felhasználók adtak a lapoknak.

Dolgozatomban a tarot kártyák 21. századi kultuszát, alkalmazási területeit mutatom be magyarországi példákon keresztül. Kutatásom alapját hat interjú képezi. Négyen szakmai életükben is használják a tarot kártyákat vagy annak szimbólumait, további két interjúalanyom pedig olyan pszichológusok, akik figuratív kártya alapú módszereket – viszont nem tarotot – használnak a praxisukban. A válaszokból kirajzolódik a tarot jelenlegi helyzete és megítélése Magyarországon.

A kutatásom fő célja, hogy mélyebb megértést nyerjek arról, hogyan hat a tarot az emberekre. Szeretném feltárni, milyen események vezettek odáig, hogy a tarot – és annak szimbólumai – az egyén számára is értelmezhetőek legyenek. Ennek érdekében betekintést nyújtok a tarot gazdag történetébe. Kutatásomban vizsgálni fogom, milyen hatásra kezdenek el az interjúalanyok a tarottal professzionálisan foglalkozni és ez mennyiben függ össze a korábbi személyes katartikus élményeikkel.

A tarot kártyák értelmezésének és használatának kutatása ötvözi az antropológia főbb vizsgálati szempontjait, azaz a kommunikációt, a művészeti tevékenységeket és a transzcendenciához fűződő viszonyt. Az antropológiai terepmunka eszközei, azaz a tárgyi, biológiai, viselkedésszerű és résztvevő megfigyelés, a direkt kommunikáció és az olyan meghatározó kutatói attitűdök, mint a holisztikus és összehasonlító szemléletmód, vagy a relativizmus¹, mind használhatóak a tarot kártyák értelmezési lehetőségeinek és egyénekre gyakorolt hatásának kutatásában.

Az előbbiek fényében két hipotézist állítottam fel. Egyrészt a tarot felhasználása a szakmai életben egy korábbi katartikus élményen alapszik. Másrészt a tarot alkalmazását korlátozza a hozzá kapcsolódó tabusítás. A hipotéziseim igazolásán vagy cáfolásán keresztül szeretnék mélyebb megértést nyerni a tarot szakmai felhasználásáról és jelenkori megítéléséről, történeti fejlődése tükrében.

¹ Hollós Marida: *Bevezetés a kulturális antropológiába*, Budapest, ELTE BTK Kulturális Antropológia Tanszék, 1993, 4-5.

2. A tarotról²

A tarot nagy arkánumának szimbólumai olyan örök érvényű archetípusokat ábrázolnak, mint az Uralkodó, a Főpap vagy a Halál, de a négy sarkalatos erényt – Erő, Igazságosság, Mértékletesség és a remete karakterének képében a Bölcsesség – megjelenítő lapokat is találunk. Az esszenciális kártyacsomagot kiegészítő értelmezésekkel gazdagító kis arkánum négyszer tizennégy lapot tartalmaz. Színenként négy udvari lapra, – ezek a Király, Királynő, Lovag és Apród – kettőtől tízig számozva és az egyest jelképező Ászra oszlanak. Ez a négy szín a tarot világában a botok, az érmék, a kardok és a kelyhek. A mai játékkártyák színei is ezt a tagolást és motívumvilágot őrzik.

A téma népszerűségének köszönhetően napjainkban rengeteg különböző stílusú tarot kártyacsomag közül válogathatunk. A művészi interpretációk spektruma különösen az 1909-ben kiadott Rider-Waite-Smith pakli óta bővült, mivel ebben a kiadásban került évszázadok óta ismét sor arra, hogy a kis arkánum számozott kártyái is a nagy arkánumhoz hasonló, változatos jeleneteket ábrázoljanak. Bár a Rider-Waite-Smith tarot kártya kis arkánum szimbólumai erősen inspirálódtak a 15. századi észak-olasz Sola-Busca tarotból, ezen az egyetlen példán kívül nem ismerünk más korábbi kártyát, amiben a kis arkánum lapjai is figuratív ábrázolásokat tartalmaznának.³ Ebből fakadóan egy 20. századinál korábbi tarot kártyacsomag jelentős része nonfiguratív, ismétlődő szimbólumokat tartalmaz, az adott lap számával megegyező mennyiségű mintával.

Mivel a tarothoz – amennyiben nem a tarokk kártyajátékról, hanem szimbolikus kártyacsomagról beszélünk – nem tartoznak objektív játékszabályok, a kártyák értelmezése is többféle használatnak enged teret és egy-egy ilyen kártyacsomag eltérő funkciót tölthet be. Felhasználásától és történelmi megközelítésétől függetlenül a tarot egy sajátos művészeti alkotás. Az adott kártyacsomagokban mindig koherens a képi világ: következetes a színhasználat, a karakterek mellett gyakran felbukkannak állatok és visszatérő szimbólumokkal is találkozhatunk.

Minden kártyasorozat önmagában is rendszert alkot, ezért, ha az adott kártyacsomag szimbólumait szeretnénk értelmezni, fontos különbséget tenni aközött, hogy ez a szimbólum a tarot több évszázados világában is megjelenik, vagy csupán egy művészeti döntés és az adott kártyacsomag képi világának sajátossága.

² Ez a fejezet részben megegyezik a Noszvai Anna: *Tarot-kultusz a 21.században* diplomamunkájának a fejezetével.

³ Peter Mark Adams: *The Game of Saturn: Decoding the Sola-Busca Tarocchi*. Egyesült Királyság, Scarlet Imprint under the Bibliothèque Rouge banner, 2017, 3.

2.1. Játékból jelrendszer

A legkorábbi tarot kártyák, amelyekről forrásaink is vannak, a 14. és a 15. századból származnak. A korabeli beszámolók egy meglehetősen komplex kártyajátékként említik ezeket a szimbólumokban gazdag, egyedi készítésű kártyacsomagokat, amelyek egyben státuszszimbólumként is szolgáltak. Négy kézzel készített, festett és egy vegyes technikával készült luxus kártyacsomag maradt fenn ebből az időszakból, Franciaországból és Észak-Olaszországból. A francia tarot kártyacsomag Jacquemin Gringonneur által készült IV. Károly megbízásából⁴ (1. ábra), míg a festett olasz tarot kártyák, a Visconti tarot, a Visconti-Sforza tarot⁵ (2. ábra) és a Brambilla pakli⁶ (3. ábra) Bonifacio Bembo udvari festőművész keze nyomán készültek a milánói Visconti család megbízásából.

A temperával festett, vésett metszetből készített kártyacsomag, a Sola-Busca tarot több példányban is elkészült a metszetek sokszorosíthatósága miatt.⁷ A tarot történetében kiemelt helyet foglal el ez a kártyacsomag, mert bár a tarot alapvető felépítésén kívül több ponton sem egyezik a ma ismert kártyákkal, ez az első – és szinte öt évszázadokon át az egyetlen – olyan pakli, amelyben a kis arkánus alakjait is figuratívan is ábrázolják.⁸

A tarot széleskörű elterjedését Európában a nyomtatás megjelenésének köszönhetjük. A 17. századtól a legszélesebb körben használt kártyatípus marseilles-i tarot néven híresült el. (4. ábra) Ekkor kezdték el a kártyacsomag szimbolikus képeit a hétköznapiakban is alkalmazni, például döntéshozatali helyzetben, vagy történetmesélésre.⁹ Az elkövetkező évszázadokban a tarot kutatói főként a marseilles-i tarot nagy arkánusát vizsgálták, illetve amennyiben saját kártyacsomagot készítettek, elsősorban a marseilles-i tarot motívumaiból és karaktereiből indultak ki. A nyomtatásnak köszönhetően a tarot udvari körökben egy fontos alkalmakra tartogatott ajándékból a hétköznapi ember szórakozását és elmélkedését szolgáló eszköz lett, ami kiszélesítette annak alkalmazási területeit.

A tarot kártyákhoz tartozó, ma is meghatározó okkult asszociációk és kulcsszavak a 19. század végén alakultak ki. Az ezoterikus megközelítés Antoine de Court Gébelinhez

⁴ Nevill Drury: *Mágia és boszorkányság* (fordította: Endreffy Kata), Budapest, Katalizátor Könyvkiadó, 2004, 108.

⁵ Fennmaradt lapjai megtekinthetők a The Morgan Library and Museum-ban és a The Metropolitan Museum of Art-ban, New Yorkban.

(<https://www.themorgan.org/collection/tarot-cards>) (Letöltés: 2023. december 6.)

(<https://www.metmuseum.org/blogs/in-season/2016/tarot>) (Letöltés: 2023. december 6.)

⁶ Fennmaradt lapjai megtekinthetők a Pinacoteca di Brera-ban-ban, Milánóban.

(<https://pinotecabrera.org/media/i-tarocchi-brambilla/>) (Letöltés: 2023. december 6.)

⁷ A fennmaradt, eredeti tarot kártyák múzeumokban találhatóak.

⁸ Adams: *The Game of Saturn: Decoding the Sola-Busca Tarocchi*, 3.

⁹ Yoav Ben-Dov: *The Marseilles Tarot Revealed: A Complete Guide to Symbolism, Meanings, and Methods*, Woodbury, Llewellyn Publications, 2017, 3.

(1728-1784) fűződik, aki egy kilenc kötetből álló írás egyik részében közölte a saját asszociációján alapuló elemzéseket a tarot kártyákról. A *Monde Primitif, analyse et comparé avec le monde moderne (Ősi Világ)* című könyvének 1781-ben megjelent nyolcadik fejezetében arról ír, hogy a tarot az egyiptomi *Thoth* könyvének titkait rejti, aminek bölcsességét a papság csak úgy menthette meg a pusztulástól, hogy a szimbólumokat kártyákba rejtette. Gébelin sorait Kurt Seligmann is felidézi a *Mágia és okkultizmus az európai gondolkodásban* című könyvében: „Ha valaki tudná, hogy napjainkban létezik egy mű az ősi Egyiptomból, egy könyv, mely megmenekült a gonosz rombolástól... egy könyv legtisztább és legérdekesebb tanaikról, kétségtelenül mindenki arra vágya, hogy ezt a rendkívüli és értékes munkát megismerje.”¹⁰

Gébelin könyve a tarot kártyákon látott karakterek leírásán túl a kártyákat mitologikus kontextusba is helyezi, például a tarot hetedik lapján, a Diadalszekér arkánumán lévő karaktert Oziriszként mutatja be.¹¹ A könyv a továbbiakban a nagy arkánum huszonkét lapja és a héber ábécé huszonkét betűje között is párhuzamot von. Ez az elmélet a tarot későbbi történetében is megjelenik.

Seligmann a korábban említett forrásban arról is megemlékezik, hogy Gébelin idejében kevés hiteles forrás volt elérhető az ókori egyiptomi világról és az akkor meghatározó gondolkodásról, így a bizonyítékok hiánya teret engedhetett olyan találgatásoknak, amelyeket az *Ősi Világban* is olvashatunk.¹² Akár elfogadjuk ezeket a misztikus asszociációkat, akár nem, a tarot alkalmazási területei a könyv megjelenésétől kezdve örökre megváltoztak.

A kártyák szimbolikus értelmezésének lehetőségét nagy érdeklődés követte okkult körökben. Két évvel a könyv megjelenését követően, 1783-ban Jean-Baptiste Alliette (1738-1791) vezetéknevét visszafelé betűzve, Etteilla néven különböző kártyavetési módszerekről szóló könyvet jelentetett meg *Manière de se récréer avec le jeu de cartes nommées tarots (Szórakozás a tarotnak nevezett kártyajátékkal)* címmel. Ez volt a tarot kártyák jóslásra vonatkozó alkalmazásának első kötete. Az ott használt kirakási módszereket és értelmezési lehetőségeket a mai napig is alkalmazzák.¹³ Etteilla volt az első, aki saját kártyákkal állt elő: rekonstruálta azokat a tarot kártya lapokat, amelyeket Gébelin

¹⁰ Kurt Seligmann: *Mágia és okkultizmus az európai gondolkodásban*, fordította: Greskovits Endre, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1987, 263.

¹¹ Antoine Court de Gébelin: *Monde Primitif, analyse et comparé avec le monde moderne (The Primitive World, analyzed and compared with the modern world)*, fordította: Donald Tyson, Párizs, 1781. (<https://www.hermetica.info/GameOfTarots.pdf>) (Letöltés: 2023. december 2.)

¹² Seligmann: *Mágia és okkultizmus az európai gondolkodásban*, 263.

¹³ Etteilla: *Manière de se récréer avec le jeu de cartes nommées tarots*, Párizs, 1783. (<https://archive.org/details/b28777323/mode/2up>) (Letöltés: 2023. december 2.)

metszetkészítője – saját megítélése szerint – helytelenül értelmezett és a tarot lapjait saját kedvére változtatta vagy cserélte fel. Megközelítése inkább művészi, mint „tudományos” igényű szemléleten alapult, ami előszeretettel vonzotta a korabeli olvasókat.¹⁴ Későbbi könyveiben további összefüggéseket állapít meg a négy elem, a négy temperamentum, az asztrológiai analógiák és a tarot között, amelyek szintén a mai napig jelen vannak a tarot értelmezésében. A 19. századi Franciaország további meghatározó tarot értelmezői Alphonse Louis Constant (művésznéven „Eliphas Lévi”) Oswald Wirth és Gérard Encausse (művésznéven „Papus”) voltak, akik mind a Gébelin által teremtett hamis hagyományokat gondozták és bővítették saját kutatási területük szerint.

Eliphas Lévi (1816-1875) több, mint harminc könyvet írt az okkultizmussal kapcsolatban. Nem véletlenül választotta művésznévként neve héber fordítását: a Gébelin-féle kabbalisztikus allegóriákat ő fejtette ki először és a Szeűrot-fa, azaz a kabbalisztikus életfa „emanációinak” és „fejlődési szakaszainak” is megfeleltetett egyes lapokat. Munkáiban a különféle mágikus területek közötti vélt összefüggésekre és szabályszerűségekre koncentrál, melyeknek sokszínűségében megfigyelhetjük szerteágazó ismeretrendszerét is. Nem csupán számos kortársára gyakorolt jelentős hatást, hanem a későbbi évtizedekben is gyakran láthatjuk visszaköszönni az általa felállított dogmatikus következtetéseket a tarot kártyákkal kapcsolatban. Tanítványainak köszönhetően több posztumusz kiadványa is megjelent, amelyekbe jellemzően rövid jegyzeteit rendezték. Az egyik ilyen kiadványában, a tarot nagy arkánumának archetípusain keresztül a mágiát univerzális tudományként és dogmaként értelmezi.¹⁵ Lévi elsősorban nem a kártyákon látott szimbólumok leírására, közvetlen elemzésére koncentrál, hanem annak inkább mögöttes jelentéstartalmát és az ebből fakadó vélt szabályszerűségeket igyekszik feltárni.

Míg a tarot kártyák kutatása a 19. században a legszélesebb körben elérhető marseilles-i tarot kártyákra fókuszált, a téma népszerűségének köszönhetően fokozatosan megjelentek az újabb kártyacsomagok, amelyek egyre inkább magukba foglalták az elmúlt évszázad misztikus megállapításait. Az egyik első ilyen saját értelmezésen alapuló tarot kiadás a Wirth/de Guaita pakli néven elhíresült kártyacsomag.

A svájci születésű Oswald Wirth (1860-1943) kártyacsomagja 1889-ben jelent meg, 350 példányban, nagy hatást gyakorolva a kor további francia tarot kutatóira. Wirth a kártyákat arab számokkal és a kártyákhoz tartozó héber betűjelekkel látta el. Saját bevallása szerint a

¹⁴ Seligmann: *Mágia és okkultizmus az európai gondolkodásban*, 264.

¹⁵ Alphonse Louis Constant: *Hermész tudománya: A Sanctum Regnum mágikus rituáléja*, fordította: Seres Dávid, Miskolc, Hermit Könyvkiadó, 2009, 36-37.

figurák közül a Remete alakját érezte magához legközelebb, így azt önarcképként készítette el.¹⁶ (5. ábra)

Kortársa, a jócskán fiatalabb Papus (1865-1916) a Francia Nemzeti Könyvtárban ismerte meg Eliphas Lévi írásait. Az okkultizmus iránti érdeklődése mellett orvosi diplomát is szerzett a Sorbonne-on és később rendelőt is nyitott Párizsban. Munkáiban tudományos, elemző attitűd, strukturált felépítés és megfogalmazás figyelhető meg. Az 1891-ben megjelent, *Az okkult tudomány alapjai* című könyvének – eredeti nyelven *Traité méthodique de science occulte* – kis jegyzékében a tarotot úgy definiálja, mint: „hieroglifás számkönyv, a Kabbala rejtjelezésére felépítve, mely még ma is a nomád cigányok tulajdonában van.”¹⁷

Ez a rövid definíció magába sűríti a tarot addigi történetének két legfontosabb elgondolását, azaz a Gébelin-féle hamis hagyományokat és a Lévi-féle kabbalisztikus eszméket.

2.2. A titkos tudás demisztifikálása

A 19. század végére Eliphas Lévi írásai Angliába is eljutottak, ami lehetőséget teremtett arra, hogy többen is megismerkedjenek a tarot tudományos, rendszerező igénnyel feltáró gondolatokkal. 1888-ban megalakult a *Hermetic Order of the Golden Dawn* (*Arany Hajnal Hermetikus Rend*) Londonban. A kollektíva Lévihez hasonlóan abban hitt, hogy a tarot szimbolikus jelrendszere, nagy lehetőségeket rejt magában, így fontos, hogy ez a „tudás” ne kerülhessen illetéktelen kezekbe. A szabadkőműves páholyokhoz hasonlóan a rend tagjai beavatási szertartásokon keresztül, lépésről-lépésre adták át az újabban csatlakozóknak a hitrendszert és a tudást. Az Arany Hajnal Hermetikus Rend kozmológiájában a különféle keleti és nyugati mitológiák fontos alakjai, toposzai, a világvallások prófétái és próféciai, az asztrológia, az alkímia és a további mágikus területek egy egymással összekapcsolható, asszociatív struktúrát alkotnak.¹⁸ A rend a titkos tanok rendszerezésére a kabbalah életfáját – más néven a Szefirot-fát – és a nagy arkánium kombinációját használta. Ha az életfát összetett hálóként értelmezzük, a tíz szefíra – azaz emanációs állomás – között húzódó spirituális utak a tarot huszonnégy fő archetípusának feleltethetőek meg.¹⁹ (6. ábra) A rend így saját tarot kártyacsomagot készített. Egyes lapokon szinte teljes egészében megőrizték marseilles-i tarot felépítését, míg más kártyákon saját rendszerükre vonatkozó képi utalásokat és allegóriákat

¹⁶Oswald Wirth: *Tarot of the Magicians: The Occult Symbols of the Major Arcana that Inspired Modern Tarot*, Newburyport, Red Wheel/Weiser, 2013, 7-8.

¹⁷Papus: *Az okkult tudományok alapjai*, fordította: Dr. Kássa László, Budapest, Fraternitas Mercurii Hermetis Kiadó, 2023, 378.

¹⁸Ben-Dov: *The Marseilles Tarot Revealed*, 10-11.

¹⁹Drury: *Mágia és boszorkányság*, 133.

rejtettek el vagy cseréltek fel. Az egyedi paklit csak rövid időre bízták a rend tagjaira, akik feljegyzéseket illetve egyszerű másolatokat készíthettek a képekről.²⁰

A 20. század mágikus reneszánszának az itt megfogalmazott „mágikus megfeleltetések”, azaz szinkretikus összefüggések adják az alapját.²¹ A rend tagjai között voltak költők, – többek között William Butler Yeats is – orvosok és tudósok is, de nőket is – például Florence Farr, színésznőt – egyaránt szívesen láttak.²² A tagok közül Arthur Edward Waite és Aleister Crowley a továbbiakban saját tarot kártyákkal álltak elő, amik közül Waite tarot kártyáit azóta is a legnépszerűbb és legintenzívebb popkulturális hatású pakliként tartjuk számon.²³

Aleister Crowley (1875-1947) a 20. századi okkultizmus egyik legellentmondásosabb tagjaként nagyban felelős volt az Arany Hajnal Hermetikus Rend későbbi felbomlásáért. Mikor 1904-ben Kairóban járt, saját bevallása szerint látomások érték, amelyeket később az 1926-ban megjelent *Törvény Könyve* című művében jegyzett le.²⁴ A kairói vízió fordulópontot jelentett pályafutásában, mivel a kinyilatkoztatások arra bíztatták, hogy szakítson a rend kereteivel.²⁵ Crowley a következő években kidolgozta saját inspirációit, amelyet többek között az 1909-es tavaszi napéjegyenlőség napján debütáló *The Equinox* című folyóiratában publikált. A következő, őszi számban – a rend tagjainak mély megdöbbenésére – nyilvánosságra bocsátotta az Arany Hajnal Hermetikus Rend féltve őrzött rituáléit és mágikus megfeleltetéseit, azaz a tarot spirituális igénnyel kidolgozott szimbólumait is.²⁶

Ugyanebben az időszakban, a rend két másik tagja, Arthur Edward Waite (1857-1942) és Pamela Colman Smith (1878-1951) elkezdtek dolgozni egy saját kártyacsomagon. Mivel a tagokat a rend hivatalos kártyáinak lemásolására bátorították, ez a kreatív munka nem volt szokatlan. A párosból Waite szolgáltatta a tőkét – egy havi lakbér árát – és az alapvető koncepciót, míg Smith felelt az illusztrációért.²⁷ A kártyák közül Waite a nagy arkánum szimbólumai iránt mutatott élénk érdeklődést, míg a kis arkánum képeiben valószínűleg szabad kezet adott Smithnek.²⁸ Számára az alkotói folyamat fontos inspirációját adták a

²⁰ Ez az eredeti kártyacsomag és másolatai elvesztek, viszont a kapcsolódó írásos források alapján készültek azóta rekonstrukciók, amelyeket a tarotot foglalkozók Arany Hajnal Tarotnak – *Tarot of the Golden Dawn* – neveznek. Ben-Dov: *The Marseilles Tarot Revealed*, 11.

²¹ Drury: *Mágia és boszorkányság*, 132-133.

²² Uo., 127-128.

²³ Ben-Dov: *The Marseilles Tarot Revealed*, 15.

²⁴ Aleister Crowley: *Liber Al Vel Legis - A Törvény Könyve*, fordította: Dr. Kássa László, Onga, Hermit Könyvkiadó, 2018.

²⁵ Drury: *Mágia és boszorkányság*, 148.

²⁶ Aleister Crowley: *The Temple of Solomon The King (Book II), The Equinox*, 1909 Vol. I. No. II. Sun in Libra, <http://www.the-equinox.org/vol1/no2/eqi02020.html> (Letöltés: 2024. február 11.)

²⁷ Helen Farley: *A Cultural History of Tarot: From Entertainment to Esotericism*, London, Bloomsbury Academic, 2019, 145.

²⁸ K. Frank Jensen: *The Early Waite-Smith Tarot Editions, The Playing Card*, 2005, Vol. 34, No. 1

British Museum-ban 1907-től elérhetővé vált fényképek a korábban említett Sola-Busca tarotról, amiben először kaptak a kis arkánium lapjai is figuratív ábrázolást.²⁹ A kártyák képi világában jól megfigyelhető Smith érdeklődése a színházi világ iránt, illetve Waite szoros kapcsolata a keresztény miszticizmussal és az Artúr-mondakörrel. Az asztrológiai megfeleltetéseket alátámasztva felcserélték az Erő – nyolcadik – és az Igazságszolgáltatás – tizenegyedik – kártyákat, míg a Szeretők lapjának ábrázolását az Ikek csillagjegyhez igazították.³⁰

Októberre értek fél évig tartó közös munkájuk végére, amikor ők is szembesültek Crowley árulásával. Innentől kezdve nem volt értelme a beavatottak körére korlátozni az általuk készített tarotot, így Waite felkeresett egy kiadót, hogy közzétegye munkáját. A kártyacsomag első kiadása 1909 decemberében, karácsony előtt jelent meg William Rider kiadójától, a *William Rider & Son*-tól. (7. és 8. ábra) A megjelenést egy rövid cikk előzte meg Waite-től a kiadó egyik magazinjában, a *The Occult Review*-ban. A kártyák első kiadása limitált volt, Smith körvonalrajzos illusztrációit színes litográfiával keltették életre. A kártyacsomag önállóan és Waite rövid írásos iránymutatásával – amelynek címe *The Key to the Tarot: Being Fragments of a Secret Tradition under the Veil* – szettben is elérhető volt. A könyv a kártyákkal azonos méretű és 194 oldalas volt.³¹ Egy évre rá kiadták Waite írásának illusztrált és részletesebb verzióját is, a *The Pictorial Key to Tarot. Being fragments of a Secret Tradition under the Veil of Divination* című könyvet, amelyben az eredeti, körvonalrajzos illusztrációk is szerepeltek.

A tarot véletlenek sorozatának köszönhetően először került okkult utalásokkal szorosan párosítva a széles közönség kezébe. Képei gazdagon díszítettek és könnyen értelmezhetőek voltak, különösen a mellékelt útmutatónak köszönhetően. Azáltal, hogy a kis arkánium lapjai is megelevenedtek, a laikus érdeklődők is képessé váltak a kártyák olvasására, ezzel örökre befolyásolva a tarot pozícióját a populáris kultúrában.

A Rider-Waite-Smith tarot megjelenése után néhány évtizeddel Aleister Crowley – számtalan okkult elfoglaltsága mellett – saját paklija megalkotásába kezdett.³² Lady Frieda Harrist (1877-1962) bízta meg a kártyák illusztrációjával, akivel közös munkájuk végül öt évig (1938-1943) tartott. Harris sokat inspirálódott Rudolf Steiner munkásságából és Goethe projektív geometriájából.³³ A kártyák formabontó képi világa tartalmukat is új megvilágításba

²⁹ Adams: *The Game of Saturn: Decoding the Sola-Busca Tarocchi*, 3-4.

³⁰ Banzhaf: *Tanácsadó Tarot*, 252.

³¹ Jensen: *The Early Waite-Smith Tarot Editions, The Playing Card*, 2005, Vol. 34, No. 1

³² Jessica Hundley: *Tarot*, Köln, Taschen, 2020, 484.

³³ Hundley: *Tarot*, 487.

helyezte, amit Crowley néhány esetben új névvel is alátámasztott, így például az „Erő” lapja „Vágy” lett, (9. ábra) és a kis arkánus „apródjai” a „hercegnő” megnevezést kapták. A *The Book of Thoth: A Short Essay on the Tarot of the Egyptians* (Thoth Könyve) első verziója 1944-ben jelent meg, nevével újraélesztve és tartalmában tovább bővítve a Gébelin-féle hamis hagyományokat.³⁴ A Thoth Tarot 1969-es kiadását már nem élték meg alkotói, de a kártyacsomag azóta is a legnépszerűbbek közé tartozik.³⁵

A tarot és szimbólumai a különböző kiadásoknak és értelmezéseknek köszönhetően fokozatosan jutottak be a köztudatba. A kártyák iránti érdeklődést a század első felében továbbra is inkább a távolságtartó, tiszteletteljes és elemző attitűd határozta meg, mint a későbbiekben megfigyelhető közvetlen, játékos kíváncsiság.

Carl Gustav Jung (1875-1961) pszichológus, a kollektív tudattalan fogalmának megalkotója, nemcsak a pszichológiában, hanem a miszticizmusban is jártas volt. A téma első említését egy ismerősének szánt levelében találjuk, 1930 szeptemberében, melyben így ír a kártyákról: „Igen, hallottam a tarotról. Tudomásom szerint ez egy kártyacsomag, melyet eredetileg a spanyol cigányok használtak, és a történelem legrégebbi kártyafajtája. Továbbra is jóslási célzattal használják.”³⁶

Emlékezzünk vissza a francia orvos, Papus rövid definíciójára, – mely szerint a tarot a nomád cigányok kabbalisztikus számkönyve – amely meglehetősen hasonlít a fenti jellemzésre. Jung kevesebb, mint három évvel később, egy aktív imaginációról szóló egyetemi szemináriumán is említette a tarotot, amely alapján bátran kijelenthetjük, hogy elmélyült a kártyacsomag tanulmányozásában. Az alábbiakban az óráján ténylegesen elhangzó gondolatmenetet olvashatjuk:

Különleges jelenség az okkultizmus témájában, hogy egy hermafroditát is láthatunk a tarot egyik lapján.³⁷ (...) Ezek az eredeti kártyák, amikből kialakultak a játékkártyáink, amelyben a vörös és a fekete az ellentétet szimbolizálja, és a négyes felosztás – treff, káró, kör és pikk – szintén individualizációs szimbólumokat tartalmaz. Ezek pszichológiai képek, szimbólumok, amelynek tartalmaival a játék során közvetetten a tudatalattink is játszik. (...) Ezek azok az archetipikus elgondolások, amelyek könnyedén keverednek a tudatalatti természetes áramlásával, ebből fakadóan pedig

³⁴ Lon Milo DuQuette: *Understanding Aleister Crowley's Thoth Tarot*, Newburyport, Red Wheel Weiser, 2017. 17.

³⁵ DuQuette: *Understanding Aleister Crowley's Thoth Tarot*, 8.

³⁶ Sallie Nichols: *Tarot and the Archetypal Journey: The Jungian Path from Darkness to Light*. Newburyport, Red Wheel Weiser, 2019. 12.

³⁷ Jung szemináriumi előadásának gondolatindító lapja a marseilles-i tarot pakli Ördög lapjára vonatkozik.

könnyen alkalmazhatóak az intuitív módszerben, amelynek alapvető célja az élet folyamatainak megértése, és ebből fakadóan akár bizonyos jövőbeli események predikciója az aktuális állapot adottságaiból következtetve.³⁸

Jung gondolatmenete erősen a szimbólumokra és azok széles értelmezési spektrumára fókuszál. Hangsúlyozza, hogy a tarot olyan pszichológiai szempontból meghatározó jeleket használ, amelyek akár tetszőleges, akár véletlenszerű sorrendbe rendezve is önreflexiót segítő képeket alkotnak és terápiás munkára is alkalmazhatóak. Rámutat az ember transzcendens világgal való kapcsolatának igényére és ezt a tarot rendszerén keresztül is megvalósíthatónak látja. Jung a fentiekben a kártyákat teljes összetettségükben értékeli, így komplex pszichológiai, antropológiai és szemiotikai elismerése áthelyezi a tarotot a jóslás terepéről egy interdiszciplináris területre. Ennek széleskörű, gyakorlati alkalmazását a *New Age* mozgalomban láthatjuk először és ebből táplálkozik a 21. századi megközelítések többsége is.

A korszak egyik meghatározó szociokulturális hatása, a hippí mozgalom fokozatosan nyitotta meg a közvéleményt a spiritualitás elvont értelmezésére, ami idővel megalapozta a *New Age* szélesebb körű elterjedését is.³⁹ Ez az eklektikus spirituális mozgalom a '70-es évek Kaliforniájában bontakozott ki. A mozgalom filozófiai és féltudományos szándékkal az ember, a természet, a spiritualitás és az intuíció világa közötti szintézist keresi. Legfőbb értéke az együttműködés és célja, hogy az emberek egy maguknál hatalmasabb, mindent összefogó „energia” részeként tekintsenek magukra.⁴⁰ A szinkretikus igényű *New Age* egyszerre ötvöztet olyan irányzatokat, – például a vallást és az asztrológiát – amelyek sok esetben nem csupán kizárják, de akár el is utasítják egymást. A különféle diszciplinákból összeválogatott „láthatatlan vallás” az általában megszokott vertikális – egyetlen tanításban való mély elmélyedés – helyett horizontális megközelítéssel – változatos gondolatokkal vagy szimbólumokkal – ösztönzi követőit az általa jónak tartott viselkedés követésére.

A párhuzamos ideák szimultán alkalmazásából fakadóan a *New Age* iránt érdeklődők több, különféle spirituális irányzatot is felismernek, de jellemzően nem mélyülnek el egyik terület tanulmányozásában sem. Az irányzat kelléktára meglehetősen szerteágazó: a követők közül sokan használnak különféle vizualizációs technikákat, – meditációt, affirmációkat – illetve

³⁸ Carl Gustav Jung – Mary Foote: *Visions: Notes of the Seminar Given in 1930-1934 by C.G. Jung*. New Jersey, Princeton University Press, 1997. 923. (A dolgozat szerzőjének saját fordítása.)

³⁹ William Joseph Rorabaugh: *American Hippies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2015. 62.

⁴⁰ Kollega Tarsoly István: *Magyarország a XX. században*, II. kötet, Szekszárd, Babits Kiadó, 1996. 460.

prediktív eszközöket, – asztrológiát, Ji Csinget vagy akár kristálygömböt – melyeknek vonzó aspektusait a tarot egy eszközben testesíti meg.⁴¹

Amíg Kaliforniában a *New Age* gyakorlatain keresztül terjedt el a tarot, addig Amerika keleti partján egy egyedülálló kiadó kezdte meg működését. A US Games Systems 1968-ban alakult és kizárólag tarot kártyák forgalmazására fókuszált.⁴² A kiadó alapítója, Stuart Kaplan meglátta a lehetőséget az egyre népszerűbbé váló angol Rider-Waite-Smith pakliban és 1971-ben megszerezte a szerzői jogokat az eredeti kiadótól. A kártyákat élénkebb, kontrasztosabb színekkel készítette el és feltűnő sárga csomagolást választott hozzájuk. 1999-ben azt nyilatkozta, hogy száz millió dollár értékben adott el ebből a termékéből.⁴³

A kiadó a Rider-Waite-Smith kártyacsomag amerikai terjesztésével nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a tarot szimbólumait Pamela Colman Smith grafikáin keresztül a populáris kultúra részévé tegyék. Ettől a ponttól kezdve a kártyák fokozatosan egyre több kontextusban tudtak megjelenni különféle alternatív értelmezésekben is.

2.3. A tarot, mint múzsa

A tarot számtalan embert ihletett meg évszázados felbukkanása óta. Az inspirációk legközvetlenebb formája a különféle stílusú kártyacsomagok újabb és újabb születése, de több művész is ötvözte a nagy arkánium archetípusait saját alkotási területével, aminek hatásai egymást kölcsönösen befolyásolva egyre tágabbra nyitották az értelmezési lehetőségeket.

William Lindsay Gresham 1946-ban adta ki *Nightmare Alley* című novelláját, amelynek fejezetei a nagy arkánium huszonzét archetípusának nevét viselik.⁴⁴ A cselekmény során a főhőst morális dilemma elé állítja a manipuláció által könnyen megkereshető bevétel. A történet karneváli környezetben játszódik és gyakran tűnik fel benne a tarot, mind a manipulációt elősegítő, mind valódi tanácsot adó segédeszközként. A könyvből egy év múlva a 20th Century Fox filmstúdió filmet készített,⁴⁵ ahol a kártyát használó jelenetekben az angol Rider-Waite-Smith paklit láthatjuk. (10. ábra)

Néhány évvel később, a *Night Tide* (1961)⁴⁶ című horror filmben is láthatunk tarot kártyás jelenetet, ahol szintén a Rider-Waite-Smith paklit használva a kártyát olvasó személy már edukálja is kliensét. Arra kéri, ne nevezze őt jövőendő mondónak, – „fortune teller” – mert ez a kifejezés vulgáris, inkább a „clairvoyante” – azaz tisztán látó – megnevezést preferálja.

⁴¹ DK: *A History of Magic Witchcraft and the Occult*, London, Dorling Kindersley Ltd, 2020. 287.

⁴² A kiadó saját honlapja: https://www.usgamesinc.com/About_Us.html

⁴³ Jensen: *The Early Waite-Smith Tarot Editions, The Playing Card*, 2005, Vol. 34, No. 1

⁴⁴ William Lindsay Gresham: *Nightmare Alley*, New York, New York Review Books, 2011. VIII.

⁴⁵ *Nightmare Alley* 1947. (film) Goulding, Edmond (rendező) USA: 20th Century Fox

⁴⁶ *Night Tide* 1961. (film) Harrington, Curtis (rendező) USA: Phoenix Films

Ezután elmeséli, hogy a modern kártyajátékok ezeken a kártyákon alapszanak és szimbolikus tudást tartalmaznak. (11. ábra)

A tarot évszázados történetében önmagában a tény, hogy a kártyákat mozgóképen láthatjuk, meghatározó jelentőségű. A tarot a Rider-Waite-Smith pakli képeinek köszönhetően könnyen értelmezhető lett, így a kártyák fokozatosan a popkultúra részévé váltak. A tarot filmbeli ábrázolása lehetőséget nyújt arra, hogy a kártyákkal kialakuló kapcsolatteremtés összes eleme megfigyelhetővé váljon, akár olyanok számára is, akik nem ismerik a tarot kártyákat, – esetleg akár elutasítják őket. Ezáltal kiderül, hogyan gondolkoznak a tarot szimbólumairól és mely kulcsszavak mentén asszociálnak a tarotra: mint ahogy a *Night Tide*-ben (1961) eleinte jövőmondással azonosítják. Lehetséges vizsgálati szempontot nyújt a kártyaolvasó és a kérdező közötti viszony is, különösen akkor, ha a megerősítésre vágyó fél kiszolgáltatott helyzetbe kerül a kártyát értelmezni képes személy által. Míg a *Nightmare Alley* (1947) egyik fő motívuma volt, hogy a kártyát olvasni képes és a kártyát olvasni képtelen személyek között éles választóvonal húzódik, addig a több mint egy évtizeddel később készült filmben már egy inkluzívabb, megismerésre invitáló attitűdöt figyelhetünk meg.

A '70-es évektől kezdve egyre több játékfilmben jelentek meg tarot kártyák: ennek legismertebb példája az 1973-as *Live and Let Die*⁴⁷ című James Bond film, Roger Moore főszereplésével. A film női főszereplője egy jósnő és a film több jelenetében is szerepelnek tarot kártyák.⁴⁸ A nagy arkánium lapjai a film poszterére is felkerültek. (12. ábra)

A tarot közvetett, szimbolikus megjelenését a mozgókép világában legerősebben Alejandro Jodorowskyhoz (1929-) köthetjük. Stílusára jellemző az allegorikus, szimbolikus képi világ. Legrelevánsabb alkotása a szintén 1973-ban megjelent *Holy Mountain*⁴⁹ című filmje, amely a tarot bolond archetípusának szimbolikus útját mutatja be a nézők számára. A kultuszfilmmé vált alkotáson túl Jodorowsky a modern tarot közélet meghatározó szereplője. Több kártyacsomagon is dolgozott, többek között saját feldolgozásban kiadta a marseilles-i paklit és könyvet is írt a kártyák értelmezéséről.⁵⁰

A kártyák előtti tisztelgés grandiózus interpretációja Niki de Saint Phalle (1930-2002) Tarot-kertje Toszkánában. Az *Il Giardino dei Tarocchi* huszonkét monumentális figurát

⁴⁷ *Live and Let Die* 1973. (film) Hamilton, Guy (rendező) Egyesült Királyság: Metro-Goldwyn-Mayer

⁴⁸ A filmhez használt kártyák elkészítéséhez eredetileg Salvador Dalí kérték fel, akinek a munkája végül nem került be a filmbe, mivel a film büdzséjéhez képest is magas munkadíjat kért. (Forrás: Nina Kravinsky: See Surreal Tarot Cards Designed by Salvador Dalí for a James Bond Movie, *Smithsonian Magazine*. 2019. november 7.

<https://www.smithsonianmag.com/smart-news/see-surreal-tarot-cards-designed-salvador-dali-james-bond-movie-180973506/> (Letöltés: 2024. március 27.)

⁴⁹ *Holy Mountain* 1973. (film) Jodorowsky, Alejandro (rendező) USA: ABKCO Films

⁵⁰ Hundley: *Tarot*, 493.-494.

elevenít meg, cementből, kerámiával, üveggel és tükör darabokkal borított installációkon keresztül.⁵¹ Néhány szobor olyan nagy, hogy belülről is átjárható: az alkotó az építkezés több mint húsz évéből – 1974-től 1998-ig – hetet a Császárnő szoborban kialakított stúdióban töltött, így ott hálószobát, fürdőszobát és étkezőasztallal ellátott nappalit is találunk.⁵²

A tarot szimbólumait a Dior luxus divatmárka többször is felhasználta: 2017-ben estélyi ruhákban láthattunk tarot szimbólumokat,⁵³ az egy évvel későbbi resort kollekcióján pedig a *Motherpeace* pakli alkotóival, Vicki Noble-el és Karen Vogelgel működtek együtt.⁵⁴ A 2021-es tavaszi kollekciót szintén a tarot inspirálta és az archetípusokat a *Le Château du Tarot (A tarot kastélya)* című kisfilmben is megelevenítették.⁵⁵ Maria Grazia Chiuri, a márka kreatív igazgatója ezekkel a kollekciókkal állított emléket a divatház alapítójának, Christian Dior tarot szenvedélyének, aki divatbemutatói előtt előszeretettel konzultált kártyaolvasókkal.⁵⁶

2.4. Kortárs körkép

A tarot napjainkban leginkább az újpogányság részeként, alternatív önismereti és spirituális módszerek eszközeként jelenik meg. Nem köthető kimondottan egyik mozgalomhoz sem, sokan használják világszerte életkori, nemi, szociokulturális és vallási hovatartozásuktól függetlenül. Az internet megjelenésével lehetőség nyílt a spirituális eszmék és gyakorlatok online terjesztésére is⁵⁷ és ez alól a tarot sem mentesült.

A tarotot feldolgozó online tartalmak formátuma széleskörű: a posztok lehetnek képek, videók, bővebb leírások vagy ezek kombinációja és fókuszálhatnak a tarot felhasználásának bármely aspektusára. Bizonyos esetekben a teljes kártyát értelmező folyamat online formátumú, ahogy más technopogány praxis esetében is.⁵⁸ A különféle kártyák, szimbólumok és kirakások értelmezéseit szabadon megoszthatja és kommentálhatja bármilyen konkrét háttértudás nélkül rendelkező felhasználó. Ebből fakad, hogy a modern tarot közösség jellemzően nem fogalmaz meg determinisztikus véleményeket és bátorítja, elismeri az egyéni értelmezéseket.

⁵¹ A kert azóta minden évben látogatható tavasz és őszi között, belépőjegy ellenében.

⁵² Hundley: *Tarot*, 493.

⁵³ Carry Goldberg - Violetta Lazé: A Tarot Card Reader's Take on Dior Haute Couture, *Harper's Bazaar*. 2021. január 26. <https://www.harpersbazaar.com/fashion/fashion-week/g35312699/dior-haute-couture-tarot-cards/> (Letöltés: 2024.március 27.)

⁵⁴ Hundley: *Tarot*, 494

⁵⁵ Goldberg - Lazé: A Tarot Card Reader's Take on Dior Haute Couture, *Harper's Bazaar*. <https://www.harpersbazaar.com/fashion/fashion-week/g35312699/dior-haute-couture-tarot-cards/> (Letöltés: 2024.március 27.)

⁵⁶ Hundley: *Tarot*, 494.

⁵⁷ Drury: *Mágia és boszorkányság*, 222.

⁵⁸ *Uo.*, 229.

A lelkiileg megterhelő időszakokban sokan hajlamosak többféle módszert is kipróbálni annak érdekében, hogy feldolgozzák a félelmeiket és a szorongásaikat. Az online tarot közösség jelentősen bővült a 2020-ban kezdődő globális Covid-19 pandémia során. Egy 2021-ben írt cikk szerint a US Games System – a Rider-Waite-Smith pakli amerikai és globális elterjesztéséért felelős cég – kommunikációs igazgatója szerint az elmúlt öt évre visszatekintve megduplázták az eladásait, a koronavírus első évében pedig becslései szerint ez a szám a háromszorosára nőtt. Emlékei szerint hasonlóan nagy érdeklődést mutattak a vásárlók a termékeik iránt a 2008-as világgazdasági válság ideje alatt is.⁵⁹

Az interneten felhalmozott, felbecsülhetetlen nagyságú tudástár a tarotra vonatkozó ismereteket is érinti, így az AI kártyát is tud „vetni”. Ha megkérjük a ChatGPT-t, hogy húzzon nekünk egy lapot egy bizonyos témára, akkor még röviden be is mutatja a lapot, kontextustól függően. (13. ábra) A kérésre, mely szerint „Kérlek vess nekem egy nagy arkánus tarot kártyát, ami segít rendezni a munkahelyi konfliktusomat!” így válaszolt:

Rendben, húzok egy nagy arkánus Tarot kártyát a munkahelyi konfliktusod rendezésére. A kártya: A Felakasztott (The Hanged Man) A Felakasztott egy mély és introspektív kártya a Tarot nagy arkánusában. Ez a kártya gyakran arra utal, hogy szükség lehet áldozatokra, türelemre és perspektívaváltásra a nehéz helyzetek megértése és kezelése érdekében. A Felakasztott azt is jelenti, hogy meg kell állnod egy pillanatra, hogy új megvilágításba helyezd a helyzetet. Lehet, hogy szükséged van arra, hogy elengedd a régi gondolatokat, érzelmeket vagy viselkedési mintákat, hogy új perspektívákat és megoldásokat találj a konfliktus megoldására. Ez a kártya arra emlékeztet, hogy a változás és a fejlődés gyakran nem a kényelem zónánkban történik, és néha szembe kell néznünk a félelmeinkkel és korlátainkkal ahhoz, hogy előrehaladjunk. A Felakasztott kártya pozitív oldala, hogy ez a helyzet lehetőséget kínál személyes növekedésre és fejlődésre, valamint mélyebb megértésre a konfliktusod mögött meghúzódó dinamikákról. Bízz benne, hogy a nehéz időkben is van lehetőség a tanulásra és a fejlődésre, és hajlandó légy új perspektívákból közelíteni meg a munkahelyi konfliktust. Remélem, hogy ez a kártyavetés is segít neked a munkahelyi konfliktusod rendezésében és a személyes fejlődésedben!⁶⁰

⁵⁹ Sarah Pulliam Bailey: Tarot cards are having a moment with help from pandemic, *The Washington Post*, 2021. december 10. <https://www.washingtonpost.com/religion/2021/12/10/tarot-cards-pandemic-trend/> (Letöltés: 2024. március 28.)

⁶⁰ A ChatGPT-vel folytatott beszélgetés ezen a linken történt: <https://chat.openai.com/c/e3d59d43-1e55-4ff7-8208-a922477cf31a> (2024. március 27.)

Az alkalmazás nem csupán nem kérdezte meg tőlem, hogy mi az a tarot, még ki is fejezte az együttérzését és támogatását a személyes és szakmai fejlődésemben. A korábban említett szabad interpretációkkal ellentétben viszont a ChatGPT a kategorikus megfeleltetésekre szorítkozik. A személyes emberi kapcsolat hiányából fakadóan a témával kapcsolatos nonverbális kommunikációból fakadó üzeneteket, esetleg bizonytalanságra, szorongásra vagy hazugságra utaló jeleket sem ismerheti, ahogy hétköznapi felhasználásra vonatkozó egyéni módszereket és kiegészítéseket sem tud tenni. A fenti szempontok alapvetően meghatározzák egy másik ember által vezetett kártyahúzás felépítését és módszertanát. Erre közvetetten rámutat az is, hogy a kihúzott kártya a magyar köznyelvben nem „A Felakasztott”-ként, hanem „Akasztott Ember”-ként van jelen, de ezt az alkalmazás a rendelkezésére álló információkból nem tudhatja.

Összességében nézve a tarottal foglalkozást nem lehet teljesen automatizálni, ilyen módon a kártyával foglalkozó egyéneket a technológiai újítások nem csupán nem váltják le, de még támogatják is. Ez akkor is teljesül, ha a tarottal foglalkozó szakember a kártyák olvasásának valamilyen egyedi formájával foglalkozik: akár az archetípusok és szimbólumok kutatására és értelmezésére fókuszál, esetleg ezekről nyújt edukációt egyénileg vagy csoportosan. A tarot vizuális műfajának köszönhetően univerzálisan hat: a kártyákkal töltött akár online, akár offline idő a felhasználókat egyfajta láthatatlan közösséggé formálja és egyezményes archetípusokon keresztül megerősíti őket az érzelmeik megélésében és kifejezésében.

2.5. Meghatározó hazai alkotók

A kártyák hazai történetében főként az irodalmárok körében figyelhetünk meg tarot értelmezőket. Hamvas Béla (1897-1968) behatóan foglalkozott a tarot értelmezésével filozófusi és írói pályafutása során. *Tabula smaragdina* (1947-1950) című könyvében a Smaragdtáblát – egy ókori ezoterikus iratot – vizsgálja, amely kapcsán a tarot archetípusait is elemzés alá veti. A tarot archetípusait „meghatározhatatlan értelmeknek” nevezi⁶¹ és könyvében a huszonkét archetípusból huszonegy számozott lapot három egyenlő csoportra oszt, amelyet alkímiai műveleteknek feleltet meg.

⁶¹ Hamvas Béla: *Tabula Smaragdina*, 1950, 61.

(http://users.atw.hu/onallosag/hamvas/Tabula_Smaragdina.pdf?atw_rnd=168741642)

(Letöltés: 2024. március 29.)

Hamvas Béla jó barátságot ápolt⁶² Szepes Máriával (1908-2007) amelyet több, életművéből fennmaradt levél is alátámaszt.⁶³ 1993-ban kiadott *A tarot bölcsessége* című könyvében a tarotot gazdag történelmi kontextusba helyezi, majd a kabbalah fényében értelmezi. A tarot nagy arkánumának lapjait egyedi megközelítésében „dimenziókapukként” mutatja be.⁶⁴

A tarot számtalan magyar művészt ihletett meg, – például Ludvig Zsuzsát vagy Oláh Marát – így több magyar tarot kártyát is ismerünk. Az egyik legnépszerűbb magyar kártyacsomagot a perzsa származású Kazanlár Ámin Emil (1939-2021) készítette a ‘90-es években. A kártyák alapjául szolgáló festmények 1994-ben készültek és nyolcvan elemből állnak.⁶⁵ A képek egyszerre tartalmazznak keresztény, hindu, iszlám, perzsa és magyar mitológiai elemeket is. Az eredeti táblaképekből 2021 nyarán a Műcsarnok *A Sors a nagy játékos – Kazanlár Ámin Emil miniatúrafestészete* néven kiállítást rendezett.⁶⁶ (14. ábra)

A fenti néhány példából kibontakozik, hogy a tarot a 20. századra Magyarországra is megérkezett. A tarot hazai elemzői főként a nagy arkánumra koncentráltak és a korszaknak megfelelően a lapok értelmezését meghatározta az alkímiai és a kabbalisztikus szemléletmód.

3. A kutatásról

A tarot évszázados történetében jelenleg tapasztalható az eddigi legnagyobb szabadság, mind nemzetközi, mind hazai szinten. Ez nem csupán alkotói szempontból igaz, hanem rejtettsége sem jellemző már annyira, mint a múlt század elején. Később a *New Age* mozgalom a tarot kártyákat – és a hozzá hasonló eszközöket – a populáris kultúra részévé tette, amely kettős hatást eredményezett. Egyrészt a transzcendenssel ápolt kapcsolatot szabadon elérhetővé és közkedvelté tette a hétköznapi emberek számára, másrészt az ebből fakadó deszakralizált felhasználási módszerekkel sok esetben limitálták a kártyák üzenetét. Nehéz meghatározni, hogy a *New Age* összességében pozitív vagy negatív hatással volt-e a tarot kultúrájára, de a fennmaradását biztosan elősegítette, mivel a tarot láthatósága, így relevanciája csupán a szakralitása rovására nőhetett. A tarot szimbólumait egyre többen kezdték el használni változatos kommunikációs célokra, esetenként akár marketing eszközként is. A tarot

⁶² Legismertebb művét, A Vörös Oroszlánt Hamvas mentette meg a kiadók államosítását követő években, mivel akkor a fővárosi könyvtárban dolgozott és az ott található négy példányt az írónak ajándékozta. (Forrás: Szepes Mária életrajza a Szepes Mária Alapítvány hivatalos honlapján:

<https://szepesmariaalapitvany.hu/szepes-maria.html>) (Letöltés: 2024. március 30.)

⁶³ Levélváltásaik a Hamvas Életmű sorozat 25. számú kötetében jelentek meg. Hamvas Béla 1947.06.18-án írta első levelét Szepes Máriának.

⁶⁴ Szepes, Mária: *A tarot bölcsessége*, Budapest, Édesvíz Kiadó, 1993, 7.

⁶⁵ Kazanlár Fatima: *A megálmódott tarot*, Budapest, Kazanlár Kiadó, 2000, 3.

⁶⁶ A tárlat bemutatása a Műcsarnok hivatalos honlapján: <https://mucsarnok.hu/kiallitasok/kiallitasok.php?mid=IW170ljxkGthtfHrbhDiz5> (Letöltés: 2024. március 30.)

kártyákkal közvetlenül és közvetetten is egyre szélesebb közönség dolgozik, változatos megközelítésben.

Kutatásom során többféle nézőpontból vizsgáltam a tarot jelenlegi helyzetét strukturált, kvalitatív mélyinterjúk segítségével. Összesen hat interjúalanyt kerestem fel: négy olyan embert, aki eltérő foglalkozási területeken használja a tarotot vagy annak szimbólumait a szakmai életében és két pszichológust, akik más kártya alapú módszereket használnak a praxisukban. A tarotot használó szakembereknek tíz, a pszichológusoknak öt megegyező interjúkérdést tettem fel.

A tarotot használó egyének felé a kérdéseim a tarotral való kapcsolatukra vonatkoztak, szubjektív és szakmai szempontból, a pszichológusokat pedig választott kártya alapú módszerükről, annak szimbólumrendszeréről és a módszertan szakmai megítéléséről kérdeztem.

3.1. Interjúk a tarot szakmai használatáról

Tarotral foglalkozó interjúalanyaim a kortárs magyar tarot közélet szereplői. Mindannyian a szakmai életükben, vagy – akár valamilyen közvetett – bevételi formaként is használják a tarot kártyákat. Az interjúkat egymástól független alkalmakon készítettem, online és személyesen egyaránt. Alábbi interjúalanyaim mindegyike Budapesten él és – részben – egyéni vállalkozók.

Bagaméri Gergely 38 éves, főállása mellett illusztrátorként is dolgozik. Hat éve merült fel benne először, hogy készítsen egy saját tarotot, amelyet intenzív kutatómunka követett. Mostanra kialakult egy kisebb vállalkozása, több saját készítésű tarot paklija, illetve általa digitálisan felújított tarot kártyája is online megvásárolható. Bár képes a kártyák értelmezésére, szolgáltatásainak nem része a kártyaolvasás.

Stekler Tamás 35 éves, szintén a főállása mellett foglalkozik transzperszonális coachinggal és Voice Dialogue facilitálással. A tarotral egy ajándék hatására kezdett el foglalkozni. Ülésein a kártyákat és szimbólumait kiegészítő eszközként használja coaching szolgáltatásaiban, jungiánus megközelítésben. Havi rendszerességgű szolgáltatása a tarot-nap, ahol egyszeri, egyéni ülések keretein belül nyújt lehetőséget a klienseinek az elakadásaik tarot kártyákon keresztül történő értelmezésére.

Markó Barbara 38 éves, végzettsége szerint művészetelméleti szakember és meseterapeuta. A hazai tarot közösség úttörő alakja. A Tarot Kollektíva ülésein a meseterápia kiegészítő eszközeként használja a kártyákat, akár egyéni, akár csoportos formában, általa kidolgozott, saját módszer szerint. Egyszeri és havi rendszerességgel visszatérő kliensekkel is foglalkozik.

Puzsér Róbert 49 éves, publicista, független értelmiségi. Elutasítja a kártyavetést, de ennek ellenére a tarottal való kapcsolata már több mint húszéves. Interjúalanyaim közül a szakmai életében ő alkalmazza a kártyák szimbólumait a legfrissebben. 2023 novemberében megjelent *Metafizika* című könyvében az ábécé huszonkét betűjéhez rendelt témakörön, a tarot nagy arkánumának huszonkét archetípusán keresztül vezeti végig az olvasót egy filozófiai, lételméleti gondolatmeneten.

3.1.1. Személyes élmények a tarotról

Az első kérdésem arra vonatkozott, hogy mikor és milyen kontextusban történt a kártyákkal való első találkozás. Az interjúalanyaim meglehetősen egységesen válaszoltak, mindenki „magának mutatta be” a tarot kártyákat. Illusztrátor interjúalanyom általános iskolás korában ismerkedett meg a tarottal. Biztos volt benne, hogy ez nem egy kártyajáték, de ennél többet nem tudott róla, így első alkalommal nem csinált velük semmit, csupán megnézte őket. A transzperszonális coach másfél éve hallott először egy podcastben arról, hogy a kártyákat az általa korábban ismert alkalmazási területek mellett eltérő módon is lehet alkalmazni. Ezt követően ajándékként, Jung egyik írása mellé kapott egy tarot kártyacsomagot, amiben fokozatosan elmélyült. Tarottal kapcsolatos előzetes, mélyebb ismerettel nem rendelkezett, így meglepetten tapasztalta, hogy a kártyákat akár önismereti módszerek kiegészítéseként is használhatja.

„Ahogy elkezdtem olvasni a könyvet, folyamatosan utánaolvastam, hogy hogyan lehet jungiánus szemlélettel tarotot olvasni. (...) Elkezdtem az érezni, hogy ezeknek a kártyáknak van értelmük és tükörként is használhatóak.”

(Stekler Tamás, transzperszonális coach)

A meseterapeuta interjúalany szintén kamaszkori élményekről számolt be. Azon felül, hogy a kártyák képisége rögtön megragadta a figyelmét, a tarot szimbólumaiban társaságra – is – lelt. Véleménye szerint sokan azért kezdenek el tizenévesen a tarot iránt érdeklődni, mert magányosnak érzik magukat és vágnak egy idősebb, bölcs iránymutatására.

A publicista interjúalany nem emlékszik arra, mikor mutatták be neki a kártyákat, viszont húsz éve ébredt rá arra, hogy a tarot minden kártyajáték őse. A tarot nagy arkánumát szent könyvként kezeli és a különböző művészi interpretációkra fordításokként tekinti. Meglátása szerint, ha az adott interpretáció nem tartalmazza a kártyák lényegét, a megközelítés önkényes jellegű.

„Ezeknek a kártyáknak van egy olyan pár mondatos leírása, aminek szerepelnie kéne a kártyán, de olyan módon, ahogyan azt az alkotó alkotja. (...) Ha ez nincsen, akkor az az ember érzése, hogy ez egy önkényes interpretáció és nem hűséges a tarot szelleméhez, mert ennek azért vannak formai követelményei.”

(Puzsér Róbert, publicista)

A válaszokból kirajzolódik, hogy a tarotot mindannyian egyén módokon értelmezték. Ez a felhasználási mód az aktuális érdeklődési körüknek megfelelően alakult, akár művészeti vagy filozófiai szempontból. Megfigyelhetjük, hogy a tarotról és annak szimbólumairól való gondolkodást mindenki személyes értékrendje és érdeklődési köre mentén rendezte be.

Következő kérdésem közvetlenül kapcsolódott az előzőhöz és a kártyákkal kapcsolatos első benyomásra vonatkozott. Mindannyian elmúltak 35 évesek, – tehát mind a rendszerváltás éve előtt születtek – így a tarotnak a gyermek- és tinédzserkoruk ideje alatt negatívabb megítélése volt Magyarországon a *New Age* mozgalom miatt. Habár e mozgalom gazdag „eszköztárral” rendelkezik, jellemzően nem mélyed el a különféle spirituális tanokban. A *New Age* sokszor leegyszerűsíti, elértékteleníti a transzcendens szimbólumok tartalmát, amely inkább negatívan hat a spiritualitás megítélésre. Erre többen is kitértek a válaszukban.

Az illusztrátor gyermekkorától képregény rajongó, ezért őt rögtön a kártyák figuratív elemei szólították meg. A transzperszonális coach számára korábban elképzelhetetlen lett volna, hogy tarot kártyákkal foglalkozzon, de képes volt átkeretezni a korábbi negatív asszociációit annak köszönhetően, hogy a kártyákat ajándékba kapta. A kártyacsomag képeit nem csupán szépnek tartotta, de hamar felfedezte, milyen könnyű asszociációs folyamatokat végeznie velük. A meseterapeuta elmondja, hogy az ezotériával traumatikus viszonyt ápol. Fiatalon az édesanyjához kötötte a spiritualitáshoz kapcsolható témaköröket, amivel kapcsolatban – a kamaszokra jellemző módon – elutasító volt. A kártyákat más *New Age* eszközökhöz hasonlította, mindazonáltal a tarotot egy jelentőségteljesebb, mélyebb dolognak tartotta már az első találkozás során is. Érdeklődését titokként kezelte.

„A férfiaknak sosem beszéltem róla.”

(Markó Barbara, meseterapeuta)

A publicista benyomása a kártyákkal kapcsolatban két részre oszlik: bár a kártyákat és annak szimbólumait sosem utasította el, annak prediktív szándékú alkalmazásától

kategorikusan elhatárolódik. Az ilyen típusú használatot szentségtelennek tartja, és hangsúlyozza, hogy a tarot felhasználási módszerei nem azonosak a kártyákon megjelenő archetipikus szimbólumok jelentéstartalmával.

Azon túl, hogy az interjúalanyaim a tarot képi világával szimpatizáltak, az általuk korábban ismert felhasználási területekkel szemben ellenérzéseket fogalmaztak meg. Ebből is látható, hogy a tarot iránt mély – és idővel szakmai – érdeklődést mutató egyéneket is megérinti a kártyák aktuális popkulturális megítélése és helyzete. Ennek hatása lehet közvetett vagy közvetlen. Mindkettőre megfigyelhattunk példát a válaszokban.

A harmadik kérdésem a kártyákkal kapcsolatos katarzisz élményekre fókuszált. Az illusztrátor három alkalmat is említ, amelyből kétszer magának, egyszer pedig másnak vetett kártyát. A felidézett események során nem volt szüksége a kártyákon látott szimbólumok pontos értelmezésére ahhoz, hogy megértse őket. Ezt az élményt intuíciónak nevezi. A transzperszonális coach többször élt át katarzist, különösen akkor, amikor áttért a Rider-Waite-Smith pakli használatára és napi gyakorisággal húzott magának kártyát. A lapok idővel megjelentek az álmaiban, majd további álmait a kártyákon keresztül értelmezte. Kiemeli, hogy segítőként is tapasztalt katarzisz élményeket, hiszen megérintik a kliensei által hozott témák és történetek. A meseterapeuta számára azok az élmények voltak katartikusak, amikor a kihúzott kártya meglepetést okozott, de nem volt túlzottan negatív az üzenete. Ezt a jelenséget a szerencsejátékhoz hasonlítja, ahogy a nyeremény megerősítést nyújt a felhasználónak a további folytatáshoz. Számára a szimbólumok friss nézőpontot tudnak nyújtani, amelynek érvényét még közvetlenebbül tapasztalja, amikor másnak vet kártyát. Ezt az érzést egyfajta istenélményként írja le.

Míg a fenti katarzisz élmények a kártyavetésre és az azt körülvevő élményekre fókuszálnak, a publicista annak ellenére is beszámol többszöri katarzisz élményről, hogy a tarotot egyedi módon alkalmazza.

„Sokszor kiterítem őket a nappalimban: a sorok a nagy arkánus huszonkét archetípusa, az oszlopok meg a különböző interpretációk, paklik. Ebben a formában kiad egy mátrixot, egy óriás térben, aminek már vonzása van, olyan, mintha lenne egy aurája. Hatalmas szépség és hatalmas igazság árad el rajta.”

(Puzsér Róbert, publicista)

Megfigyelhetjük, hogy a tarotot mások számára is olvasó interjúalanyok mind beszámoltak közvetett katarzisz élményekről is. Ilyenkor az élmény a kártyaolvasása közben jelenik meg. E

katarzist az egyik beszámolóban „különleges érzésként”, más esetben pedig „meglepettségként” írják körül.

A válaszok hangsúlyozzák a kártyákkal való kapcsolatteremtés egyedi jellegét, amely végeredményben viszont hasonló tapasztalatokat és érzeteket eredményez. A tarot hipnotikus szimbólumai és képei változatos helyzetekben és felhasználási módszereken keresztül is képesek hatást gyakorolni a kártyával érintkező személyekre. Ez a művészeti alkotások kapcsán is megfigyelhető. Ahogy a műalkotások többsége, a tarot sem rendelkezik használati utasítással vagy direkt környezeti befolyással, mégis képes változatos körülmények ellenére is rendszeresen hatást gyakorolni a befogadóra.

3.1.2. Tapasztalatok a tarot szakmai alkalmazásáról

A negyedik kérdésem arra irányult, hogyan alkalmazzák interjúalanyaim a tarotot szakmai életükben. Az illusztrátor a tarot iránti viszonyát két részre bontja: a kártyaolvasó és a kártyakészítő énjére. Az utóbbi kapcsán hat paklit tudhat magáénak, amelyből három teljesen saját, három pedig régebbi paklik digitális felújítása során készült. Míg kártyái online megvásárolhatóak, addig a kártyák olvasására nem lehet hozzá időpontot foglalni. Úgy érzi, van benne egy gát, ami miatt nem tudja felvállalni a kártyaolvasást mások számára, de kártyáira nagyon büszke.

„Ha mégis úgy alakul, hogy valakinek kártyát vetek, – mert mondjuk rám ír Instagramon, és megkér – akkor nagyon nehezen fogadok el pénzt érte, pedig már évek óta bújom ezt a témát, rengeteget energiát fektettem bele, olvastam, tanultam, tapasztaltam róla. ”

(Bagaméri Gergely, illusztrátor)

A transzperszonális coach két éve kezdett coachként dolgozni és tavaly Voice Dialogue Facilitator végzettséget is szerzett. Szakmaiságában tudatosan ötvözött változatos módszereket egymással, így ennek kapcsán mélyült el az archetípusok ismeretében. Szolgáltatása fő tevékenysége hat alkalomból áll. Eleinte csak dedikált tarot-napokat hirdetett, mostanra a foglalkozásaiba is beépítette ezt a technikát. A meseterapeuta vállalkozása, a Tarot Kollektíva 2019 nyarán indult, ahol naplóbejegyzés-szerűen írt a kártyákról. Ezzel párhuzamosan elkezdett egy pszichológus képzést, – amit végül nem fejezett be – és egy meseterapeuta kurzust. A pandémia alatt kezdett el dolgozni, így át kellett alakítania meseterápiás üléseit online formátumúra: ekkor kezdte el ötvözni a tarotot a meseterápiával.

Az elkövetkezendő másfél évben külföldi mintára indított online tarot kör folyamán kidolgozta azokat a módszereket és kereteket, amelyekre későbbi foglalkozásait építette. Jelenleg havi rendszerességgel fogad fix klienseket, illetve rövidebb és hosszabb workshopokat is tart. A publicista interjúalany eleinte a magyar ábécé huszonkét betűjén keresztül szeretett volna huszonkét fogalmat körbejárni lételméleti megközelítésben, amikor ráébredt, hogy a tarot nagy arkánuma megegyezik ezzel a felépítéssel. A fogalmakkal analógiás párokba állította az archetipusokat és illusztráció gyanánt kiválasztott tizennégy féle tarot kártyacsomagot. Így készült el a *Metafizika* című könyve ami 2023 novemberében jelent meg.

Bár volt előzetes tudásom arról, hogy a megkérdezettek hogyan használják a tarotot a szakmai életükben, fontosnak tartottam, hogy saját szavaikkal is megfogalmazzák a tevékenységi körüket. A válaszokból képzőművészeti, segítői és filozófiai igényű megközelítések is megfigyelhetők. Kutatásom során szándékoltan olyan egyéneket kérdeztem meg, akik a tarot eltérő módon alkalmazzák.

A következő kérdésem arra irányult, minek a hatására kezdték el a szakmai életükben is használni a kártyákat vagy annak szimbólumait és ez milyen összefüggésben áll a korábban említett katarzis élményeikkel. Az illusztrátort nem a katarzis élmények vezették a kártyákhoz, mivel a szakmai megközelítés igénye korábban született meg benne. A kártyacsomag készítését megelőző kutatómunka annyira magával ragadta, hogy két évig neki sem kezdett a lapok megrajzolásának. A későbbiekben a tarot iránti érdeklődése több saját paklit is ihletett. A transzperszonális coach a kártyák megismerését követően professzionális igénnyel fordult a tarothoz és tanulási folyamata közben megosztotta a tapasztalatait a szakmai felületén. Személyes katarzis élményei egy tarot kurzus után kezdődtek, de ekkor már használta a kártyákat munkásságában. A meseterapeuta esetében sem katarzis élmény vezetett a tarot szakmai alkalmazásához: praxisában figyelemfelkeltő és a munkáját praktikusán segítő eszközként kezdte el a tarotot használni. Az így kialakult technika a saját védjegyévé vált.

„A meseterápiás üléseken előben, rövid időtartam alatt rajzolni kell, de mivel a pandémia miatt először online kezdtem el dolgozni, ezért valami más módszert kellett találnom: ekkor jöttem rá, hogy a tarot tökéletesen működik erre. Külföldi inspirációra csináltam egy tarot kört is, – ami másfél évig tartott – ahol realizáltam, hogy szinte ugyanazt csináljuk itt is, mint egy meseterápiás csoportban.”

(Markó Barbara, meseterapeuta)

A publicista interjúalany az egyedi alkalmazási módszeréből származó élményét kívánja megosztani könyve olvasóival. Ebben az esetben a kártyák által okozott katarzis élmény közvetlenül jelenik meg a szakmai felhasználás mögött rejlő motivációban.

A fenti válaszokból kirajzolódik, hogy a tarot alkalmazása a szakmai életben sokszor egy korábban kialakult érdeklődés miatt történik, amelyet idővel tovább mélyítenek a kártyák alkalmazása során átélt katarzis élmények. A tarot és szimbólumainak alkalmazását ezen felül sokszor a körülmények határozzák meg..

A hatodik kérdésemben arról kérdeztem az interjúalanyokat, miben tartják újítónak a személyes megközelítésüket az általuk hagyományosnak tartott hozzáálláshoz képest. Az illusztrátor a képregények világából inspirálódva a kártyák értelmezésekor elsősorban a kártyákat összekötő, láthatatlan eseményekre fókuszál. Azért tartja ezt a módszert fontosnak, mert szerinte a tarot használatát ebben a megközelítésben lehet hosszú távon megőrizni.

„Szerintem így lehet csak a tarotot relevánsnak és a hétköznapiakban használhatónak megtartani, hogy nem kell mindig óriási dolgokra gondolni és ez felszabadító.”

(Bagaméri Gergely, illusztrátor)

Emellett kiemeli, hogy nem szeret prediktív szándékkal kérdéseket feltenni és fontosnak tartja a szabad akaratot. A transzperszonális coach is osztozik ezekben az értékekben, mivel azon túl, hogy nem értelmez jövőre vonatkozó kérdéseket, a klienseit mindig a saját erőforrásaihoz vezeti vissza. Ezen felül igen-nem választ, egészségügyi vagy harmadik személyre vonatkozó kérdéseket sem értelmez. A kártyavetés után elsősorban a kliens beszél a látottakról, amelyet a helyzettől függően kiegészít vagy alátámaszt egy mítosz vagy egy pszichológiai modell megosztásával. Ezt Jung után amplifikációs szakasznak nevezi. A meseterapeuta interjúalany a választását szintén a determinisztikus szándék elvetésével kezdi. A tarot értelmezése kapcsán megfogalmaz egy maszkulin-feminin attitűddel kapcsolatos tengelyt is, amelyben a saját megközelítését femininként értékeli.

Habár a fenti válaszok változatosak, néhány egyezményes gondolat kirajzolódik belőlük. A legmeghatározóbb elv szerint a kortárs kártyaolvasók nem használják a tarotot jósló szándékkal. A tarot értelmezésében nagy hangsúlyt kap a kártyákkal való kapcsolatteremtést igénylő személy saját gondolata, egyéni értelmezése, az intuíció, a szabad akarat és a valódi tettek fontossága. A tarotot sem másnak, sem magának nem olvasó, publicista interjúalany így nyilatkozik erről:

„A tarotot olyan módon kezelem, mint egy szent könyv, azaz nem azt olvassuk ki a kártyákból, hogy mit tartogat nekünk a jövő, vagy hogy hogyan játszanak velünk az istenek, hanem, hogy kik ők és hogyan érthetjük meg az ő jelenlétüket a világban.“

(Puzsér Róbert, publicista)

A tarotot ebben a megközelítésben szent könyvként értelmezi, ami közelebb visz minket a szakrális világot alkotó archetípusok megismeréséhez. A hagyományos kártyavetéshez képest ez az attitűd egyben egy új típusú elfoglaltságot is teremt.

3.1.3. A tarot személyes és szakmai megítélése

A hetedik kérdésem a szakmaiság személyes szociális hatására fókuszált. Azt vizsgáltam, hogy az interjúalanyaim környezete – mind családi, baráti, professzionális – hogyan reagált arra, amikor először elkezdték a tarotot szakmai igénnyel megközelíteni és mennyiben változott az attitűdjük mostanra. Az illusztrátor többször is posztolta az eredetileg saját magának készített kártyákat, amelyre számtalan reakció érkezett. Ennek hatására merült fel benne, hogy a kártyák sokszorosításából és értékesítéséből egy kisebb vállalkozást is indíthatna. Örömmel számol be a pozitív visszajelzésekről, amelyek a mai napig jóleső érzéssel töltik el. Környezete reakcióját változatlanul értékeli, mivel az mindig is támogató volt felé. Esetében egy kifejezetten pozitív helyzetet ismerhetünk meg, ahol a tarot kártyákkal kapcsolatos elfoglaltság szakmaisága közvetlenül a közösség bátorítására alakult ki. Fontos megjegyeznünk, hogy a tarot kártyákkal elsődlegesen illusztrátorként foglalkozik, így a kártyát olvasó személyeket gyakran érő diszkrimináció nem érintette ebben a folyamatban közvetlenül.

A további válaszokban már árnyaltabb benyomásokkal találkozhatunk: a transzperszonális coach interjúalanyom aggódott, hogy a kártyák használata hitelteleníteni fogja a már meglévő munkájában. Ennek leküzdése érdekében tudatosan nagy hangsúlyt fektetett az edukációra, hogy destigmatizálja a tarotot és annak szimbólumait. A tarot destigmatizációra vonatkozó magyar kezdeményezések kapcsán megemlíti a meseterapeuta interjúalanyom nevét is. A megkérdezett transzperszonális coach szerint több jó példa van arra, hogy alternatív szemléletű segítő szakemberként hiteles maradhat, aminek hatására egyre többen nyitnak a tarot felé. Egyre többször éri szakmai helyzetekben is elismerés, amely bizonyítékként szolgál arra, hogy esetében a tarot pozitív hatással volt a professzionális életére.

A meseterapeuta interjúalany válaszában a kutatásom legszélsőségesebb esetét tártam fel, ugyanis a tarot szakmai alkalmazásának következményeként teljes korábbi baráti hálójának leépüléséről számolt be. Úgy érzi, az akkori közösségének kínos volt, hogy elkezdett a kártyákkal foglalkozni, annak ellenére, hogy a korábbi sikeres vállalkozása és művészetelméleti végzettsége biztosítékként szolgált arra, hogy a tarotot a hagyományos értelmezéshez képest eltérően, magas minőségben fogja használni. A kezdeti átrendeződést idővel új ismeretségek kialakítása követte, de esetében kijelenthető, hogy a tarot szakmai alkalmazása eleinte kiemelkedően negatív élménnyel járt.

„Amikor négy és fél éve bejelentettem, hogy eladtam a boltomat, és elkezdtem írni egy blogot a tarotról, legalább százötven ember kikövetett Instagramon. Az egész baráti társaságom lecserélődött pár év alatt. Sokaknak kínos volt, hogy elkezdtem tarottal foglalkozni. ”

(Markó Barbara, meseterapeuta)

A publicista interjúalanyom a tarot szimbólumait a többiekhez képest legújabban kezdte el használni a szakmai életében. Úgy érzi, annak ellenére, hogy az ismerősei nem érdeklődnek a tarot iránt, tisztelettel fogadták a munkáját és nem érte őt sem elutasítás, sem elismerés. A reakciók inkább fakadtak személyes érdeklődése tiszteletben tartásából, mint a tarot szimbólumainak közvetlen hatásából. Ezt az élményt a beszámoló alapján semlegesnek tartom. A kérdéseket összefoglalva több esetben figyelhattunk meg pozitív reakciót a válaszadóktól, amelyben viszont mindig jelen volt a negatív megítéléstől való félelem, amelyre egy esetben konkrét példát is megfigyelhetünk.

A korábbiakban megismerhettük, hogyan használják az interjúalanyok a tarotot és mennyiben tartják eltérőnek a személyes megközelítésüket a hagyományos verzióktól. A következő kérdésem arra vonatkozott, hogy az interjúalanyok szerint mit ad a szakmaiságukhoz a tarot általuk interpretált használata. Az eltérő alkalmazási területek miatt ez változatos válaszokat eredményezett. A válaszok során – egymástól függetlenül – mind a négyen fontosnak tartották megemlíteni az egyéniségükkel, önismeretükkel ápoltság viszonyuk mélyülését vagy a közösségükhöz való tartozás erősödését. A válaszok értelmezését így két részre – a szakmai és a spirituális gyarapodás kérdésére – tagoltam.

Az illusztrátor interjúalany elmondása szerint gyakrabban használja a tarotra jellemző vonalvezetést a tarothoz nem kapcsolódó munkáin és többször részesíti előnyben az

egyszerűbb formavilágot. A transzperszonális coach úgy érzi, a tarotnal képes a személyiség széttöredezettségéből fakadó szorongásokat csökkenteni vagy akár megszüntetni.

„Az analógia az, amivel formát adhatunk a megfoghatatlannak, hogy ne csak szavakat, de képeket is keressünk az érzéseinkre. Ez minimum csökkenti, de néha akár meg is szünteti az izolációból fakadó szorongásunkat egy magánéleti elakadás kapcsán.”

(Stekler Tamás, transzperszonális coach)

A meseterapeuta szerint munkája sokban segített a tarot magyarországi megítélésén. A publicista interjúalany szerint a tarotnak nincs szakmai presztízse, ígynem tudja meghatározni, miben változtatta meg a szakmaiságát a tarot. Az interjúalanyok többségének a tarotnal kapcsolatos munkája pozitívan hat a szolgáltatására és a szakmai önbizalmára.

A másodlagos, személyes spirituális élményekre vonatkozó válaszokban a fentiekkel szemben egyértelműen pozitív válaszadást figyelhetünk meg. Az illusztrátor interjúalany úgy érzi, kártyáin keresztül tartós nyomot hagyott maga után a világban.

„Annyira megkönnyebbülök ettől, hogy van négyszázötven kártyacsomag, valahol a világon szétszóródva, amire nagyon pici betűkkel rá van írva a nevem. Én ezekre apró kis lábnyomokként tekintek.”

(Bagaméri Gergely, illusztrátor)

A transzperszonális coach számára a tarot alkalmazása szakrális élmény, amely során lehetősége nyílik a „numinózus” élmények átélésére. A meseterapeuta a Tarot Kollektíva indulása óta több ember életét is kíséri és jó érzéssel tölti el, hogy segítheti őket. A publicista szerint a tarot szimbólumai szakmai szempontból inkább elvettek tőle, mint hozzáadtak volna, de ez nem bántja.

„A tarot hatalmasabb, mint én. Én azért foglalkozom a tarotnal, hogy többé tegyen önmagamnál, hogy teljesebb legyek általa, és szerintem bárkinek erre való, vagy erre szolgál.”

(Puzsér Róbert, publicista)

A vélemények többségéből kirajzolódik az önismeretre, jóllétre és a közösséghez tartozás érzésének növekedésére vonatkozó, pozitív értékelés. Az interjúalanyok egymástól

függetlenül mind adtak személyes jóllétre vonatkozó, érzelmi szempontból fakadó magyarázatokat is egy szakmaisággal kapcsolatos kérdésre.

A kilencedik kérdésben azt kutattam, hogy arra irányult, hogyan látják az interjúalanyok a tarot jövőjét a saját foglalkozási területükön belül. A válaszaik szakterületeik különbözősége miatt eltérően alakultak. Az illusztrátor a tarot jövője kapcsán a mesterséges intelligenciát emelte ki. Véleménye szerint a kortárs tarot közösségben elfogadott, hogy egy kártyának a feldolgozása személyes, ebből fakadóan egyedi élmény. Véleménye szerint az AI egységesítené a kártyák értelmezését, ami sokat elvenne a jelentéstartalmukból. A kártyákat segítő szándékkal, de más módszerrel megközelítő interjúalanyaim teljesen eltérő meglátásról számoltak be a válaszaikban. A transzperszonális coach bizakodva tekint a jövőre. Véleménye szerint növekedni fog a tarotot használók száma, a hétköznapi és a szakmai felhasználásban egyaránt.

„A pszichológia egyre inkább elkezdte felkarolni a tarotot. Alternatív segítőként szerintem növekedni fog a tarotot használók száma. (...) Jó lenne, ha idővel ez egy teljesen hétköznapi dolog lenne, amin keresztül bizonyos esetekben megérkezhet egy mélyebb, misztikusabb használat is.”

(Stekler Tamás, transzperszonális coach)

A meseterapeuta interjúalany ezzel ellentétben úgy gondolja, a tarot sosem lesz a jelenleginél jobban elismert, elfogadott módszer. Szerinte ahhoz, hogy ez hivatalos keretek között használható legyen, el kell vetnünk a kártyák intuitív jellegét, amellyel azok elvesztenék lényegüket. A tarotot filozófiai igénnyel feldolgozó publicista nem fogalmaz meg a saját szakmai megközelítésével kapcsolatban jövőképet, mert attitűdjét és alkotását egyedülállóként értékeli.

A válaszadók jövőképe vagy annak esetleges hiánya valójában nem a tarot általános szakmai alkalmazására vonatkozik, hanem az interjúalanyok személyes szakterületére, így ezekből a válaszokból nem tudtam egyértelmű következtetéseket levonni.

3.1.4. Egyéni tarot definíciók

Utolsó kérdésem személyes hangvételű volt: arról kérdeztem az interjúalanyaimat, eddigi tapasztalataik alapján mit jelent számukra a tarot. Válaszaikból mind szó szerint idéztem, hogy szemléltethessem, milyen sokszínű hatással bír ez a szimbolikus kártyacsomag.

Az illusztrátor számára a tarot olyan, mint egy nyelv, aminek használatát valójában a gyakorlatban képes hatékonyan elsajátítani. Kiemelte a kártyákkal való foglalkozás részvételén, tapintáson alapuló aspektusát, ahol gyakran már a kártyák keverése közben elérkezik hozzá a kérdésével kapcsolatos válasz. A tarot „leföldelt állapotba” teszi, amin keresztül képes egy olyan világba kerülni, ahol a kérdéseivel kapcsolatos szorongás megszűnik, vagy megoldódik.

„Szeretem érezni a papírt, az egymással keveredő kártyák hangját, számomra ez egy flow élmény és ez a rajzolásra is nagyon érvényes.”

(Bagaméri Gergely, illusztrátor)

A transzperszonális coach számára az álmai és azok értelmezése mindig prioritást fognak élvezni a különböző önismereti eszközökkel szemben. A tarotot egy olyan mankónak és tükörnek nevezi, ami segítséget nyújt számára abban, hogy kapcsolatban maradjon az álmok során átélt érzelmeivel.

„A kártyákon keresztül kapcsolatban tudok magammal maradni ébrenléti állapotban is.”

(Stekler Tamás, transzperszonális coach)

A meseterapeuta szerint a taroton keresztül egy őszintébb kapcsolatot alakíthatunk ki magunkkal. A kártyák szakmai alkalmazására lázadásként reflektál, amelyet az akkori közegével szemben élt át. Öt év folyamatos szakmai használat után úgy érzi, kissé telítődött a tarot szimbólumaival, de ennek ellenére továbbra is előszeretettel használja, amikor másnak vet kártyát.

„Ha évekig tanultam volna pszichológiát, sosem mertem volna “beáldozni” a jóhíretem, de művészetelméleti végzettséggel belefért, hogy elkezdjek ezzel foglalkozni. Mindig kell egy bolond, aki ezt bevállalja: és ez most én voltam.”

(Markó Barbara, meseterapeuta)

A publicista számára a tarot a szent könyvek és a képzőművészet egy olyan egyedülálló, komplex megnyilvánulása, amely mindkét diszciplínában önmagában is megállja a helyét. *Metafizika* című könyvével ezt a két területet szerette volna egy alkotásban megjeleníteni.

„A tarot a vallás képzőművészet felé nyitott ajtaja és a képzőművészet vallás felé nyitott ajtaja. Ezeket az ajtókat én megpróbáltam nagyra kitárni, hogy átjárható legyen, és összenyitható legyen a két tér, mint egy nagy bálterem.”

(Puzsér Róbert, publicista)

Az interjúra adott válaszokban – az eltérő felhasználási módszerektől függetlenül – kirajzolódik a tarot és szimbólumai iránt tanúsított tisztelet és kíváncsiság. Ez a két tényező összeköti a tarotot foglalkozó egyéneket, legyen foglalkozási területük művészeti, segítői vagy filozófiai igényű.

A válaszokban változatosan megfigyelhető az interjúalanyok reflexiója a saját foglalkozási területükre vonatkozóan. Az illusztrátor a rajzolásról, a transzperszonális coach az álmairól beszélt, a meseterapeuta a mesei világban is gyakran felbukkanó bolond archetípusán keresztül szemléltette a történetét, a publicista pedig a könyve megírásának eredeti szándékát többször említette. Ezen keresztül látható, hogy a tarot szakmai életben történő alkalmazása a kártyákkal korábban ápoltt személyes kapcsolatra is jelentős hatást gyakorol.

3.2. Interjúk pszichológusokkal, kártya alapú módszerekről

Kutatásom további részét két olyan pszichológussal végeztem, akik szintén kártya alapú módszerekkel dolgoznak. Bár választott munkaeszközük nem a tarot, az alkalmazott módszerük formátuma és a kártyákon található képek szimbolikus és grafikai jellege osztozik a tarotot. Pszichológus interjúalanyaim mindketten végzett szakemberek, akik magánrendelésben tartott egyéni konzultációik mellett időnként képzéseket is tartanak más pszichológusoknak. Egységesen öt kérdést tettem fel nekik, amely választott kártyalapú módszerükre, annak alkalmazására és szakmai megítélésére vonatkozott. Az interjúk során nagy hangsúlyt kapott a választott módszer formátuma és a benne rejlő pozitív lehetőségek felfedezése. Utolsó kérdésemben arra kerestem a választ, miért nem a tarotot használják az üléseiken projektív felületként. Az interjúkat ebben az esetben is egymástól független alkalmon, online készítettem. A pszichológusok által adott válaszok elemzése során a tarotot foglalkozó egyének beszámolóira is reflektálok.

Fendrik Bertalan 35 éves, Budapesten él, főként sématerápiával dolgozik. Munkapszichológiai szakpszichológus, illetve egészségpszichológiai szakpszichológus jelölt, így munkája során szomatikus nehézséggel küzdő klienseket is támogat. 2021-ben ő adta ki az

első magyar nyelven megjelent sématerápiás kártyacsomagot, amely mostanra már majdnem ötszáz példányban kelt el más szakemberek illetve kliensek körében.

Geraszkoné Kirchner Zsuzsanna 38 éves, Dunaharaszti él. Több, mint 15 éve dolgozik pszichológusként, pályáját nevelési tanácsadóként kezdte, majd hamar magánrendelést alakított ki. Kifejezetten szeret szimbólumokkal dolgozni. Tanult rajzelemzést, katatim imaginatív pszichoterápiát és az Integratív Pszichoterápiás Egyesület-nél is részt vett továbbképzéseken. A képek, metaforák kiemelt szerepet játszanak a klienseivel történő kommunikációjában.

3.2.1. Kártyák a pszichológiai gyakorlatban

Az első kérdésemben arra kértem a pszichológusokat, hogy mutassák be választott kártyacsomagukat és egyedi alkalmazását. Mindketten mélyebb és hosszabb választ adtak, amelyben széleskörűen kitértek a választott módszer elméleti hátterének bemutatására is.

Fendrik Bertalan főként sématerápiával dolgozik, amelyhez kiegészítésképpen sémamódokat bemutató kártyacsomagot használ. Válaszában ismerteti a sématerápia szakmai hátterét, majd bemutatja, hogy egy adott séma hatására milyen pszichológiai folyamat játszódik le egy kliensben. Megfigyelése szerint amellet, hogy a sématerápia módszertanának része a pszichoedukáció, a klienseknek sok esetben még ezt követően is nehéz beazonosítaniuk saját élethelyzeteikre adott válaszreakcióik minőségét. Ezt követően tér rá kártya alapú módszerére: azt tapasztalta, hogy a kártyalapokon ábrázolt sémamódokon keresztül kliensei könnyebben ráhangolódnak sémáik – azaz gyermekkori negatív tapasztalataik mentén kialakított érzelmi, viselkedésbeli, testérzet és gondolati szinten is megjelenő rendszereik – felismerésére.

„A képeken megjelenített érzéseknek van egy normalizáló ereje is, gyakorlatilag kapnak egy térképet a saját működésükhöz, jobban rálátnak a számukra pszichológiai megterhelő helyzetekre.”

(Fendrik Bertalan, pszichológus)

Válaszából kiderül, hogy a kártyákat elsősorban kliensei edukációjára használja. Megfigyelése szerint a kártyákból kirakható képeken, képsorozatokon keresztül a felhasználók nem csak tisztább képet kapnak viselkedésükről, hanem hatásukra később a terhelő élethelyzeteikre is nagyobb tudatossággal reagálnak.

Geraszkoné Kirchner Zsuzsanna a Dixit társasjáték kártyacsomagjait használja: úgy érzi, pszichológusként nemcsak megtanulhat bizonyos módszereket, hanem továbbiak kialakítására is képes. Két kiemelt módszere a csoportosan alkalmazható erőforrás mobilizáló Dixit est és a narratíva teszt. Az utóbbit használja legrégebben és a leggyakrabban. A teszthelyzet során évek óta ugyanazzal a két Dixit paklival dolgozik és idővel megfigyelte, egy adott kártya jellemzően milyen asszociációkat kelt a kliensekben.

„A narratíva teszt során a kliens tetszőleges mennyiségű kártyát választ a pakliból: ezek a kártyák számára valamilyen – akár pozitív vagy negatív – szempontból fontosak és érdekesek. A kiválasztást és szabad asszociációkat követően ezeket a képeket szabadon történetre rendezi. A teszt során a válogatás és a történetalkotás folyamata is értékes információkat tár fel a kliensről.”

(Geraszkoné Kirchner Zsuzsanna, pszichológus)

Narratíva tesztje két fő részre tagolható: a kártyák kiválasztására, majd a választott kártyákkal való történetalkotásra. A kliens a kártyák kiválasztásakor még nem tudja, hogy a későbbiekben történetet kell alkotnia belőlük. A válogatás során nem választott kártyák adott esetben épp olyan fontosak lehetnek, mint a választott lapok.

Fontos megjegyeznünk, hogy a pszichológusok kártyahasználata mindkét esetben nyitottan történik. A kliensek a kártyán látott képek, szimbólumok ismeretében „húznak” lapokat. A tarot kártyákhoz ezzel ellentétben hagyományosan a fedett, véletlenszerű kiválasztási folyamatot kötik. Ezt a meghatározó különbséget a kortárs tarot használók bizonyos kirakások esetén választott vagy részben választott lapokkal hidalják át. Számtalan régi és új típusú tarot kártya kirakás érhető el okkult témával foglalkozó könyvekben és az interneten is, viszont a választott lapok használata a tarot hétköznapi gyakorlatában nagyobb arányban reprezentált, mint az írott anyagokban. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy a kutatásomhoz használt szakirodalmak közül csupán a legfrissebb kötetben olvashattam a szabadon választott lapokról. A 2023-ban megjelent „*The Tarot of A. E. Waite and P. Colman Smith*” című könyv különféle kirakásokat tárgyaló fejezetében kedvenc kártya⁶⁷ és stressz kártya⁶⁸ néven is említ szabadon választott lapokat és azok értelmezési lehetőségeit, de javasolja akár bizonyos választott kártyák időleges eltávolítását is a pakliból.⁶⁹

⁶⁷ Johannes Fiebig – Mary K. Greer – Rachel Pollack – Robert A. Gilbert: *The Tarot of A. E. Waite and P. Colman Smith*, Köln, Taschen, 2023, 404.

⁶⁸ Fiebig – Greer – Pollack – Gilbert: *The Tarot of A. E. Waite and P. Colman Smith*, 407.

⁶⁹ Uo., 408.

A pszichológusok válaszaiban megfigyelhetjük, hogy a kártya alapú módszerek bevonása a konzultációs térbe a kliens problémájának mélyebb megértéséért történt. A választott kártyák által kínált alternatív nézőpontok viszont nem csupán a szakembernek nyújtottak többletinformációkat a kliens elakadásáról, hanem a segítségért forduló egyénnek is. A módszer formátumának köszönhetően a kliens a feltárási és az értelmezési folyamatba is bevonódik: ezt az interaktív jelleget a kortárs tarot használatról készített interjúk során is megfigyelhetjük, például a publicista interjúalanyom esetében, aki meditatív objektumként használja a kártyákat.

Következő kérdésemben a kártya alapú módszerük kiválasztásáról kérdeztem a pszichológusokat: miért döntöttek a választott kártyatípus mellett, illetve megfigyeltek-e bennük valamilyen szimbólumrendszert? A kérdésekre adott válaszaikban a kísérletezési vágy és az egyéni szakmai ambíciók jelentek meg.

A sématerápiás kártyát használó interjúalanyom adta ki az első magyar nyelvű sématerápiás kártyacsomagot. Tanulóévei alatt, a sématerápiás képzés végzése során figyelt fel arra, hogy nem létezik magyar nyelven ehhez hasonló kártyacsomag, így nemzetközi példák után nézett. Keresési és tesztelési folyamatába több kollégáját is bevonta: ezalatt tapasztalta, hogy a fényképek kevésbé működnek hatékonyan, mint a rajzolt képek. Szakmai közösségével egy belgrádi kártyacsomagot találtak a leghitelesebbnek, amelyet a magyar nyelvű adaptációt követően 2021 nyarán, kezdetben száz példányban adott ki. Azóta már az ötödik újranyomtatáson van túl: 102 lapból álló kártyacsomagját pszichológus szakemberek és kliensek egyaránt vásárolják.

A Dixitet használó interjúalanyom válaszában kiemeli, hogy tizenkét éve még kevésbé ismert és elfogadott területnek számított a pszichológia Magyarországon mostani helyzetéhez képest. Karrierje kezdetét idézi fel, amikor előszeretettel gondolkodott szimbólumok mentén és felkereste a Ludwig Múzeumot egy rendhagyó tárlatvezetés céljából. A múzeumban állandó és időszakos tárlatokhoz kidolgozott módszerében kortárs festményeket használt projektív felületként. Ezidőtájtban ismerte meg egy kollégája révén az újonnan megjelent Dixit kártyacsomagokat, amely többféle szempontból is választ jelentett a tárlatvezetések során felmerülő technikai kihívásokra. A kártyák praktikus formátuma mellett kiemeli azok közvetlen jellegét, amellyel képes csökkenteni azokat a félelemérzeteket, amelyek más projektív tesztek kapcsán jelennek meg. A másik interjúalany megfigyelését, mely szerint a rajzok sikeresebbek a fényképekkel szemben, a szimbólumok komplexitásával magyarázza.

„A Dixit segít abban, hogy az ijesztő témákat a tudatalattiból a tudatelőttébe engedhessük, mivel a többértelmű szimbólumok emészthető formában vannak beépítve a kártyákba. A rajzokban több kevert szimbólum is találkozhat, míg mondjuk egy fényképnél ez kevésbé teljesülne.”

(Geraszkoné Kirchner Zsuzsanna, pszichológus)

Válaszukban mindketten a kártyacsomag felkutatásáról és a széleskörű használati lehetőségek izgalmáról számoltak be. Ez a szakmaiságon túlmutató, őszinte emberi reakció mutatja a választott módszer iránti elköteleződés kiindulási pontját. Transzperszonális coach interjúalanyom szintén szakmai szándékból találkozott először a kártyákkal, – esetében a tarottal – amikor megtudta, hogy ez a kártyacsomag önismereti módszerek alkalmazására is alkalmas. Ugyanitt megemlítenő párhuzam a meseterapeuta alanyom élménye, aki a pandémia által okozott korlátozások közben ébredt rá arra, hogy a meseterápia által igényelt spontán rajzolási módszer helyettesíthető kártyákkal – esetében a tarottal – is.

A harmadik kérdésben klienseik élményeiről kérdeztem a pszichológusokat: milyen hatást váltott ki – rövid és hosszú távon – a választott kártya alapú módszer, illetve alkalmazásuk közben beszámoltak-e katarzisz élményekről? Interjúalanyaim több példát is kiemeltek, mely kapcsán a meghatározó kártyalapokat is megosztották velem. A példákban említett kártyalapok elérhetőek a dolgozat mellékletében.

Sématerápiás kártyát használó interjúalanyom egy olyan konkrét esetet említ, amely során a hozzá segítségért forduló személy egy korábbi kapcsolatában többször bántalmazta verbálisan a párját. A probléma gyökerének közös feltárását sématerápiás kártyákkal végezték. A kliens az érzelmi állapotát szimbolikusan bemutató kártyalapokon keresztül megértette, milyen folyamat játszódik le benne akkor, amikor túlkompenzálja a szégyenérzetét és az elindít benne egy abuzív viselkedést. (15. ábra) A kliens ezt a kirakást látva megkönnyebbült és rövid időn belül elhagyta ezt a megküzdési módot. Interjúalanyom kiemeli, hogy a kártyák dinamikus modellalkotó eszközként vannak jelen a konzultációs folyamatban, amelyre a későbbi ülések során is vissza lehet utalni.

„A formátumnak köszönhetően a választott kártyák pont úgy interaktálnak egymással, ahogy a kliensben megjelennek a korábban átélt élmények. A kártyák használata során több lapból rakjuk ki a kérdéses viselkedést, majd a továbbiakban az adott séma kirakásával dolgozunk, viszont idővel már áthelyeződnek, felcserélődnek vagy eltűnnek bizonyos lapok.”

(Fendrik Bertalan, pszichológus)

Dixittel dolgozó interjúalanyom legmeghatározóbb egyéni módszere a narratíva teszt, amelynek során több esetben is katarzisz élményeket figyelt meg kliensei körében. Két példát is említ: az első esetben kliense képtelen volt egy fekete, pap ruhás hollót ábrázoló kártyát (16. ábra) elhelyezni a pszichológiai teszthelyzet során a történetében. Rövid időn belül könnyek között tört ki: bár eredetileg nem ezzel a témával jelentkezett a konzultációkra, kiderült, hogy képtelen feldolgozni édesapja 25 évvel ezelőtti halálát. Az interjúalany megfigyelte, hogy a teszthelyzet során a figyelmen kívül hagyott, akár ignorált kártyák, szimbólumok is ugyanolyan fontossággal vesznek részt a kliens állapotának felmérésében, mint a választott kártyák.

A második esetben kliense egy olyan lapot választott, amely egy piros folyadékkal teli vödört ábrázolt. (17. ábra) Tapasztalata szerint, aki ezen a lapon ignorálja a vödör tartalmát, annak van valamilyen problémája az agresszióval. Miután a szabad asszociációs fázist követően sem tért ki a kliens a kártyán látott szimbólumra, a pszichológus rákérdezett és kliense dühösen válaszolt és kirohant a szobából. A teszt hatására kiderült, agresszív kényszerszorgolatai vannak, de képtelen volt belátni, hogy súlyosabb mentális problémákkal küzd.

Interjúalanyom a narratív teszt során részletesen jegyzetel. Nem csupán a kirakást, hanem a kliensek szájából elhangzott szabad asszociációs folyamatokat és az elmesélt történetet is részletesen feljegyzi:

„Hosszú távú alkalmazás esetében is érdekes képet mutatnak a kártyák, mivel a kliens bejelentkezésekor készített narratíva tesztjét újra felidézzük a közös munka lezárásakor. Érdekes élmény ilyenkor visszaidéznünk a – szó szerint megőrzött – történetét, amelyen keresztül a kliens kézzelfogható képet kap arról, hogy mostanra hogyan változott az állapota, a belső narratívája, amely újabb aha-élményeket bont ki ugyanabból a kirakásból.”

(Geraszkoné Kirchner Zsuzsanna, pszichológus)

A jegyzetekben és a kártya kirakásokban megőrzött érzelmi állapotok a későbbiekben fontos elemei a közös munka folytatásának és lezárásának, ugyanis gyakran ugyanaz a kirakás hónapokkal később rávilágít egy újabb felismerésre.

Pszichológus interjúalanyaim válaszában közös pont, hogy a kártya alapú módszerük alkalmazása során többször is visszatérnek a közös munka megkezdésekor kirakott kártyákhoz. Ezzel nem csupán a pszichológus képes az évek során gazdag információs anyagot gyűjteni egy-egy adott kártyához csatolt széles asszociációs mezőről, hanem a klienst is segíti személyes önismereti folyamatának vizualizációjában.

A figuratív kártyacsomagok számtalan módon segíthetnek egy fejlődési folyamat – akár praktikus, szellemi vagy érzelmi – folyamat vizualizációjában. Mindkét helyzetben szembetűnő a hasonlóság a transzperszonális coach interjúalanyom beszámolóival, aki álmai értelmezését tarottal ötvözi. Ez a technika segítséget nyújt számára abban, hogy a képeken keresztül feltárhassa az álmok során átélt tapasztalatait.

A kártyák képei minden esetben segítik a kapcsolódó érzetek felidézését, legyen szó egy korábbi pszichológiai konzultációról vagy egy álom során átélt különleges tapasztalatról. További fontos szempontot nyújt, amikor a felmerülő problémás élethelyzetek értelmezése ugyanazzal a választott módszerrel és figuratív kártyacsomaggal történik. Idővel bizonyos lapok az egyén számára megfeleltethetővé válnak egy sajátos érzelmi-asszociációs rendszernek, amellyel képesek absztrakt pszichológiai összefüggéseket alkotni múltbéli és aktuális élethelyzetek között.

Negyedik kérdésemmel azt vizsgáltam, milyen szakmai visszajelzések érkeztek a pszichológus interjúalanyaim szakmai igényű kártyahasználatára.

Sématerápiás kártyákat használó interjúalanyom elsősorban a pszichoedukáció szerepét emeli ki, amely a sématerápiás kártyacsomag felkeresésének és magyar nyelvű kiadásának előzménye volt.

„A kártyák képei rengeteget segítettek az edukációban, mind a kliensek, mind – az általam tartott szakmai továbbképzések során – a többi pszichológus szempontjából is.”

(Fendrik Bertalan, pszichológus)

Válaszában kifejezi, hogy meghatározó élményként tekint az általa kiadott kártyacsomagra, amely a személyes hozzájárulása a magyar terápiás közösséghez.

A Dixitet használó interjúalanyom nem érzi kiemelkedő jelentőségűnek a kártyákkal folytatott munkáját. Bár közvetlen szakmai közössége ismeri a módszerét, nem tud arról, hogy ez más szakembernek is feltűnt volna. Narratíva tesztjét több kollégájának is megtanította már. Csoportos módszerét országsszerte alkalmazzák a HaverVagy közösségi eseményein, ahol helyi pszichológusok bevonásával valósulnak meg az alkalmak. A módszer átadása közben

újabb ötletek, javító szándékú kiegészítések érkeznek a pszichológus kollégáktól, amelyekhez nyitottan viszonyul.

A szakmaiságra vonatkozó kérdésekben ismét megjelent motívumként a korábbi interjúhelyzetek során tapasztalt kettős válaszadás, mivel a szakmai kérdés kapcsán a helyzet egyéni, érzelmi aspektusa is hangsúlyt kap. Érdekes megfigyelnünk, hogy a kártyahasználó egyének – akár tarot, akár eltérő módszerek esetében – szívesen edukálják egymást. Nyitottak a tapasztalataik megosztására, amelyekre nem csupán a kártyát használó pszichológusoknál találunk példákat, hanem a tarotot használó interjúalanyaim is tudásuk értékes forrásaként említik ezeket a lehetőségeket.

Kártya alapú módszereket használó pszichológus interjúalanyaim válaszai több ponton is hasonlóságot mutattak a tarotot szakmai igénnyel felhasználó interjúalanyok élményeivel. Tapasztalataik összehasonlításakor fontos figyelembe vennünk, hogy a tarotot foglalkozó interjúalanyok a kártyák alkalmazásának személyes és szakmai élményéről is beszámoltak, míg a pszichológusokról nem derült ki, személyes élethelyzeteik mélyebb megismerésére is használják-e a választott kártya alapú módszert. Ezek alapján feltételezhető, hogy a pszichológusok kártyahasználati módszertana nagyobb mértékben táplálkozik szakmai háttérükből, mint a tarotot használó egyének esetében, akik organikus, személyes és különféle szakmai igényű módszereket ötvöznék.

3.2.2. Tarot a rendelőben?

A tarot évszázadokon keresztül vált kártyajátékból prediktív, döntéshozó segédeszközzé, majd egyre inkább teret hódított a mentális jóllét területén. Dolgozatom történeti részében kitértem Carl Gustav Jung kapcsolatára a tarottal, ahol egy aktív imaginációról szóló egyetemi szemináriumi előadását elemeztem. Megfigyelései szerint a tarot akár tetszőleges, akár véletlenszerű sorrendbe rendezve is önreflexiót segítő képeket alkot és az így kialakult képek sorozata terápiás munkára is alkalmazható. A tarot kártyákat egy összetett, pszichológiai, antropológiai és szemiotikai elismeréssel illeti és a jóslásról egy interdiszciplináris területre helyezi.

Jung érdeklődése a tarot iránt az utókor számára is fennmaradt. Ennek a hagyatéknek fontos példáját jelentik a transzperszonális coach interjúalanyom beszámolóí, aki válaszaiban többször is hivatkozik jungiánus megközelítésű tarot értelmezésére.

A 20. század végére több pszichológus és kutató is elkezdett mélyebb érdeklődést mutatni a tarot iránt. Kiemelkedő nemzetközi példa Dr. Arthur Rosengarten nagyhatású könyve *Tarot*

and Psychology: Spectrums of Possibility címmel, amely a tarot alkalmazási lehetőségeit mutatja be a pszichoterápia gyakorlatában.⁷⁰

A tarot felhasználókkal készített interjúk során hasonló kereteket figyelhetünk meg a kortárs kártyaolvasási technikákban, mint egy segítő szakember által tartott szolgáltatás kapcsán. Mindkét helyzetben az üléseknek előre fixált időtartama van, amelynek középpontjában a problémás élethelyzet vagy élmény feltárása áll, miközben az egyén személyes megélési, érzelmi is kifejezésre jutnak.

Mikor a tarotot használó interjúalanyaimat a tarot jövőjéről kérdeztem, a transzperszonális coach válasza nem csupán bizakodó volt, de kiemelte a pszichológus közösség növekvő elismerését is, mivel szerinte „a pszichológia is egyre inkább elkezdte felkarolni a tarotot” és idővel elterjedhet az általános használata is. Ezzel szemben a meseterapeuta alanyom arról számolt be, hogy művészetelméleti végzettségével bátrabban mert a tarot irányába fordulni, míg, „ha évekig tanult volna pszichológiát, sose merte volna beáldozni a jóhírét.”

A fent említett tendenciák és tapasztalatok kettősek. Nem lenne váratlan, ha a pszichológus közösség elkezdene használni a tarotot és annak szimbólumait a gyakorlatban, viszont a kártyákkal kapcsolatos megítélésre és előítéletekre vonatkozó szempontot nem hagyják figyelmen kívül a szakemberek. Ez nem csupán a szakmai megítélésük, de klienseik komfortja miatt is fontos szempont.

Kutatásom során azért tartottam fontosnak más kártya alapú módszereket használó pszichológusok véleményét is feltárni, mert ezáltal további ismereteket szerezhethetünk annak megítéléséről. Pszichológus interjúalanyaim felé intézett utolsó kérdésem arra irányult, miért nem a tarotot használják projektív felületként.

Mindketten jelezték válaszukban, hogy nincsenek mélyebb ismereteik a tarotot illetően. Ahogy az előző – hasonló életkorú – interjúalanyok esetében, a New Age tarotról alkotott képe itt is fontos szereppel bír ismereteik kialakításában.

Sématerápiás kártyacsomagot használó interjúalanyom semleges érzelmekkel viszonyul a tarothoz: nem ítéli el, de úgy érzi, nem rendelkezik elég információval a használatához. A kártyákat ezoterikus jellegűnek tartja.

„Úgy gondolom, más tudatszinten dolgozom, mint a tarot és annak szimbólumai.”

(Fendrik Bertalan, pszichológus)

⁷⁰ Benebell Wen: *Holistic tarot: An Integrative Approach to Using Tarot for Personal Growth*, Berkeley, North Atlantic Books, 2015. 10-11.

Bevallása szerint sématerápiás kártya alapú módszerében kártyái pontosan tükrözik az adott éállapotot kifejező sémamódokat. Példaként említi a Dixit kártyacsomagot, amelyet kizárólag a közvetített információk torzulásával tudna alkalmazni sématerápiás praxisában.

Dixitet használó interjúalanyom a társadalmi megítélés témakörére fókuszál, amelyet a pszichológia szempontjából elemez. Válaszában a pszichológiai jóllét kultúrájának hitelesítését emeli ki, amely a tarot használatával úgy érzi, további akadályokba ütközne. Ismeretei szerint a tarot üléseken a véletlenszerűen húzott lapok értelmezését teljes mértékben a kártyát olvasó személyek végzik, ezzel passzív helyzetbe helyezve a segítségért forduló egyént.

„Úgy tudom, hogy a tarotnál a tartalmat a kártyát olvasó személy értelmezni: ezzel két problémám is van. Egyrészt, kevesebb információt árul el a másiktól, amikor véletlenszerűen húz egy kártyát, a szándékos választással szemben, másrészt pedig az értelmezés során nincs bevonva a folyamatba.”

(Geraszkoné Kirchner Zsuzsanna, pszichológus)

Dixit kártyákon alapuló narratíva tesztjében nem csupán a kártyák kiválasztása, hanem a kliens egyéni értelmezése is nagy hangsúlyt kap, így aktuális ismeretei szerint nem tudja értelmezni a tarot kártyák projektív felületként történő alkalmazását. Mikor újra felidézi narratíva tesztje elemeit, hirtelen felmerül benne, hogy – saját szavaival élve – a tarotot is „Dixitesíthetné” amennyiben a kártyák véletlenszerű húzása helyett tudatosan választhatóvá tenné a lapokat. Az interjú lezárását követően megosztottam vele, hogy a kortárs tarot alkalmazásában több esetben is jellemző a lapok tudatos választása, amely iránt további érdeklődést és lelkesedést mutatott.

A pszichológusok válaszaiban közös pont, a szélsőséges elutasítás hiánya és annak hangsúlyozása, hogy a témáról meglévő ismereteik nem teljeskörűek. Reakciókból látható, hogy a szimbolikus gondolkodásra nyitott emberek még akkor is érdeklődéssel fordulnak egy figuratív kártyacsomag felé, ha annak vegyes a megítélésre. Kutatásomban névvel vállalt részvételük önmagában is kifejezi a téma iránti nyitottságukat.

4. Kutatási eredmények

Dolgozatom kezdetén két hipotézist állítottam fel, amelyet az interjúztatás módszerén keresztül kutattam. A tarotot használó interjúalanyok számára feltett kérdések a tarot

alkalmazására, illetve megítélésére irányultak, a más kártya alapú módszert használó pszichológus interjúalanyokat választott kártyáik alkalmazásáról és módszerük szakmai megítéléséről kérdeztem.

Az első hipotézisem szerint a tarot felhasználása a szakmai életben egy korábbi katartikus élményen alapszik. Kutatásom során a kapott válaszokban többségében ezzel ellentétes tapasztalatokat figyeltem meg, mivel interjúalanyaim szakmai működése több esetben is a véletlennek, köszönhetően született. A publicista beszámolóját leszámítva a tarothoz kapcsolódó katarzis élmények nem álltak közvetlen kapcsolatban a szakmai életben történő alkalmazással.

A tarotot kártyavetésre egyénileg és – esetenként – szakmailag is alkalmazó egyének többször is említettek közvetett katarzis élményt, amelyet más számára történő kártyavetés során éltek át. A tarothoz kapcsolódó katarzis élményeket több esetben is a szakmai használat során élték át, így esetükben nem egyéni katarzis által kiváltott események vezettek a kártyák professzionális alkalmazásához.

Pszichológus interjúalanyaim nem használnak tarotot sem szakmai, sem személyes életükben, így esetükben nem tudom megítélni, hogy egy tarot által átélt katarzis élmény mennyiben változtatná meg a figuratív kártyahasználati szokásaikat.

Megfigyeléseim szerint a szakmai használat jellemzően egy folyamat eredménye, amelynek elsődleges előfeltétele a nyitottság. Mivel a kutatás során tapasztaltak szerint nem a katarzis élmények vezetnek a tarot felhasználókat a szakmai használat felé, az első hipotézisemet a kutatási eredményeim alapján megcáfoltam.

A második hipotézisem szerint a tarot alkalmazását korlátozza a hozzá kapcsolódó tabusítás. A tarot értelmezése a történelem során sokáig rejtett területnek számított. Ezt a státuszt több, a dolgozatomban korábban felsorolt esemény is sikeresen oldotta közvetlen vagy közvetett formában. Fontos kiemelni, hogy a tarot kártyák felhasználásnak szabadságát továbbra is csak státusza fényében vizsgálhatjuk.

A tarot értelmezését körülvevő folyamatos bizonytalanság a mai napig érzékelhető. Erre interjúalanyaim válaszaiban láthatunk példákat. Kutatási anyagom legmarkánsabb példáját szolgáltatta a meseterapeuta beszámolója a baráti körének teljes lecserélődéséről amely a tarot szakmai használatának hatására történt.

A kutatásom során kapott válaszok összességéből nyilvánvalóvá válik, hogy a tarot alkalmazását továbbra is tabu övezi és az értelmezése csupán ennek a figyelembe vétele mentén valósulhat meg, legyen ez akár szakmai, akár személyes igényű. Az eredményeim alapján második hipotézisem beigazolódott.

5. Összefoglalás

Dolgozatom célja az volt, hogy mélyebb megértést nyerjek a tarot kártyák kortárs felhasználásáról. A választott téma feldolgozása két fő részre tagolódott. Egyrészt fontosnak tartottam a tarot több évszázados történetének bemutatását, annak érdekében, hogy jelenkori státuszát minél körültekintőbben határozzam meg. Másrészt arra törekedtem, hogy strukturált, kvalitatív vizsgálatomon keresztül hiteles képet nyújtsak a tarot egyéni és szakmai használati lehetőségeiről, és annak esetleges korlátairól.

A történeti áttekintést tárgyaló fejezetekben számos hazai, külföldi, nyomtatott és online forrást használtam fel. Bemutattam a tarot kártyák történetét, mely idővel több különféle egyedi alkalmazási módszerhez vezetett nemzetközi és hazai tekintetben egyaránt. Kutatásom során hat interjút készítettem, amelyek középpontjában a tarot, annak használata és megítélése állt, magyarországi példákon keresztül. A válaszokból következtethetünk a tarot jelenlegi helyzetére és megítélésére.

Az interjúim során választ kaptam mindkét hipotézisre. A beszámolók alapján azt tapasztaltam, hogy a tarot szakmai életben történő alkalmazása nem egy konkrét élmény hatására kezdődik, hanem inkább a felhasználást övező körülmények és a kártyák iránti eredetileg megjelenő egyéni érdeklődés a döntő. A második hipotézisem, amely alapján a tarot alkalmazását korlátozza a hozzá kapcsolódó tabusítás, igaznak bizonyult. Az interjúalanyaim a válaszaikban többször is kiemelték a szakmai megítélésükre vonatkozó aggodalmukat, amelynek bizonyos esetekben valódi következmények is követtek.

Kutatómunkámat olyan kérdéskörök mentén építettem fel, amelyek viszonyítási pontokat nyújthatnak a tarot alkalmazásának további, tudományos igényű vizsgálatához. Annak ellenére, hogy a tarot empirikus igénnyel nehezen értelmezhető, felhasználási lehetőségeit és hatásait érdemesnek tartom további tanulmányozásra.

6. Mellékletek

Bibliográfia

- ADAMS, Peter Mark: *The Game of Saturn: Decoding the Sola-Busca Tarocchi*. Egyesült Királyság, Scarlet Imprint under the Bibliothèque Rouge banner, 2017.
- BAILEY, Sarah Pulliam: Tarot cards are having a moment with help from pandemic, *The Washington Post*, 2021. december 10.
(<https://www.washingtonpost.com/religion/2021/12/10/tarot-cards-pandemic-trend/>)
- BEN-DOV, Yoav: *The Marseilles Tarot Revealed: A Complete Guide to Symbolism, Meanings, and Methods*, Woodbury, Llewellyn Publications, 2017.
- CROWLEY, Aleister: The Temple of Solomon The King (Book II), *The Equinox*, 1909 Vol. I. No. II. Sun in Libra (<http://www.the-equinox.org/vol1/no2/eqi02020.html>)
- CROWLEY, Aleister: *Liber Al Vel Legis - A Törvény Könyve*, fordította: Dr. Kássa László, Onga, Hermit Könyvkiadó, 2018.
- CONSTANT, Alphonse Louis: *Hermész tudománya: A Sanctum Regnum mágikus rituáléja*, fordította: Seres Dávid, Miskolc, Hermit Könyvkiadó, 2009.
- COURT DE GÉBELIN, Antoine: *Monde Primitif, analysé et comparé avec le monde moderne (The Primitive World, analyzed and compared with the modern world)*, Párizs, 1781.
(<https://www.hermetica.info/GameOfTarots.pdf>)
- DK: *A History of Magic Witchcraft and the Occult*, London, Dorling Kindersley Ltd, 2020.
- DUQUETTE, Lon Milo: *Understanding Aleister Crowley's Thoth Tarot*, Newburyport, Red Wheel Weiser, 2017.
- DRURY, Nevill: *Mágia és boszorkányság*, fordította: Endreffy Kata, Budapest, Katalizátor Könyvkiadó, 2004.
- ETTEILLA: *Manière de se récréer avec le jeu de cartes nommées tarots*, Párizs, 1783.
(<https://archive.org/details/b28777323/mode/2up>)
- FARLEY, Helen: *A Cultural History of Tarot: From Entertainment to Esotericism*, London, Bloomsbury Academic, 2019.
- FIEBIG, Johannes – GREER, Mary K. – POLLACK, Rachel – GILBERT, Robert A.: *The Tarot of A. E. Waite and P. Colman Smith*, Köln, Taschen, 2023.
- GRESHAM, William Lindsay: *Nightmare Alley*, New York, New York Review Books, 2011.
- HAMVAS, Béla: *Tabula Smaragdina*
(http://users.atw.hu/onallosag/hamvas/Tabula_Smaragdina.pdf?atw_rnd=168741642)
- HOLLÓS, Marida: *Bevezetés a kulturális antropológiába*, Budapest, ELTE BTK Kulturális Antropológia Tanszék, 1993.
- HUNDLEY, Jessica: *Tarot*, Köln, Taschen, 2020.
- JENSEN, K. Frank: The Early Waite-Smith Tarot Editions, *The Playing Card*, 2005, Vol. 34, No. 1
- JUNG, Carl Gustav – FOOTE, Mary: *Visions: Notes of the Seminar Given in 1930-1934 by C.G. Jung*. New Jersey, Princeton University Press, 1997.
- KAZANLÁR, Fatima: *A megálmodott tarot*, Budapest, Kazanlár Kiadó, 2000, 3.
- KOLLEGA TARSOLY, István: *Magyarország a XX. században*, II. kötet, Szekszárd, Babits Kiadó, 1996.
- KRAVINSKY, Nina: See Surreal Tarot Cards Designed by Salvador Dalí for a James Bond Movie, *Smithsonian Magazine*, 2019. november 7.
- NICHOLS, Sallie: *Tarot and the Archetypal Journey: The Jungian Path from Darkness to Light*. Newburyport, Red Wheel Weiser, 2019.
- PAPUS: *Az okkult tudományok alapjai*, fordította: Dr. Kássa László, Budapest, Fraternitas Mercurii Hermetis Kiadó, 2023.
- RORABAUGH, William Joseph.: *American Hippies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2015.
- SELIGMANN, Kurt: *Mágia és okkultizmus az európai gondolkodásban*, fordította: Greskovits Endre, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1987.
- SZEPES, Mária: *A tarot bölcsessége*, Budapest, Édesvíz Kiadó, 1993.
- WAITE Arthur Edward: *The Pictorial Key to Tarot. Being fragments of a Secret Tradition under the Veil of Divination*, London, William Rider & Son Limited, 1910.
- WEN, Bennebell: *Holistic tarot: An Integrative Approach to Using Tarot for Personal Growth*, Berkeley, North Atlantic Books, 2015.
- WIRTH, Oswald: *Tarot of the Magicians: The Occult Symbols of the Major Arcana that Inspired Modern Tarot*, Newburyport, Red Wheel/Weiser, 2013.

Ábrajegyzék

1. ábra: Jacquemin Gringonneur tarot kártyája IV. Károly megbízásából.

2. ábra: Bonifacio Bembo által készített Visconti-Sforza tarot kártyák
Főpap és Halál lapjai.

3. ábra: A Brambilla pakli néven elhíresült tarot kártyacsomag Szerencsekerék és Császár lapjai.

4. ábra: A marseilles-i tarot teljes nagy arkánuma.

5. ábra: Oswald Wirth tarot kártyacsomagjának Remete lapja, amelyet az alkotó önarcképként készített el.

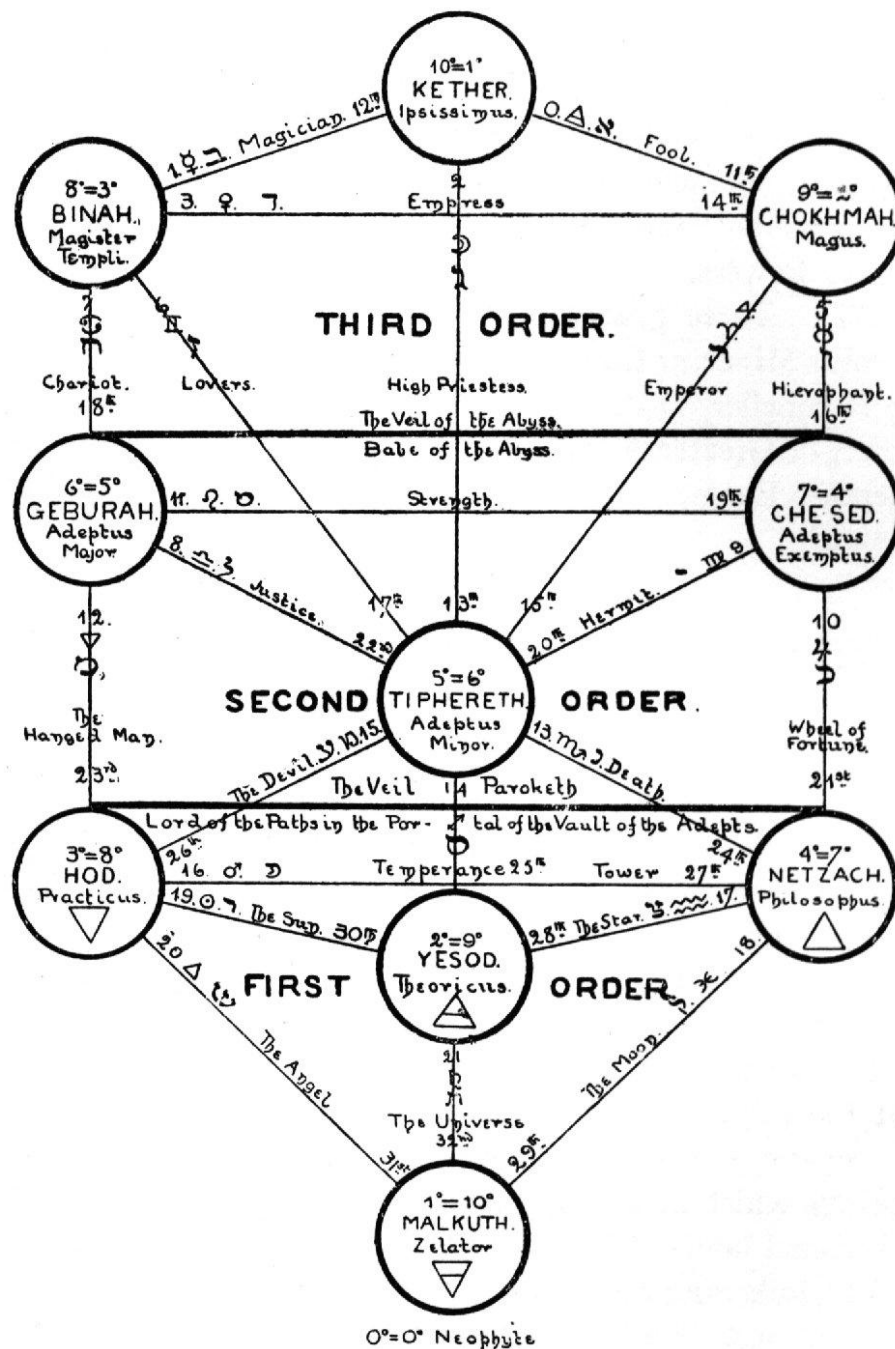
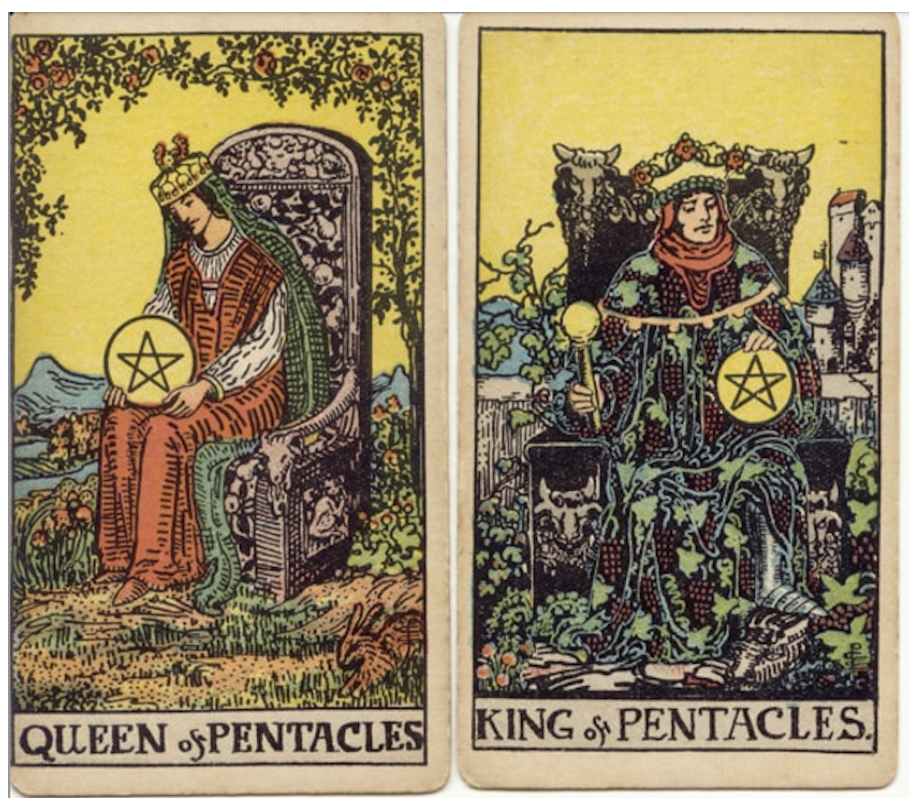

DIAGRAM 2. The Paths and Grades.

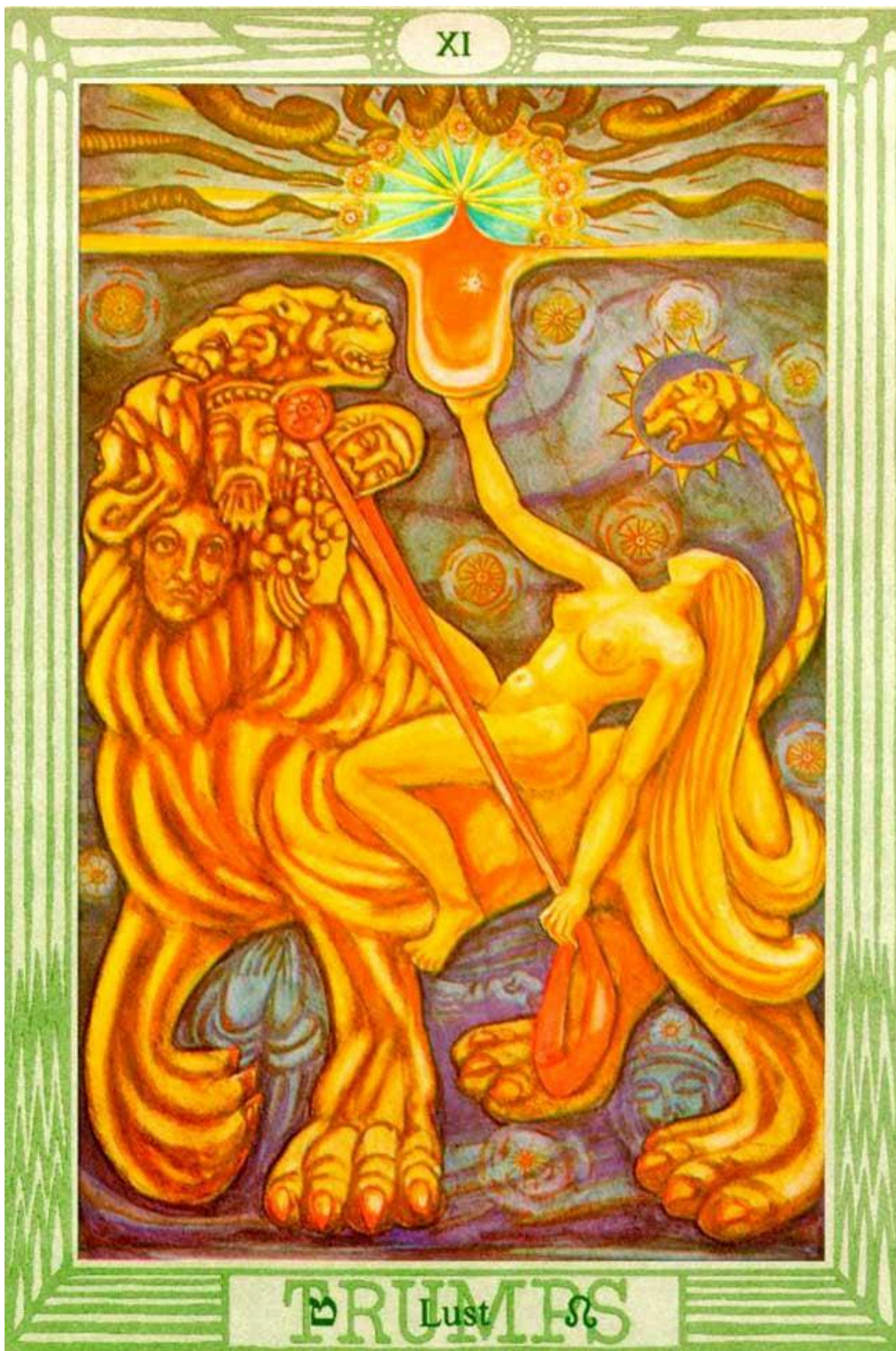
6. ábra: Az Arany Hajnal Hermetikus Rend beavatási állomásai Aleister Crowley folyóiratából.

7. ábra: A Rider-Waite-Smith tarot első kiadása és a *The Key to the Tarot* kiskönyve

8. ábra: A Rider-Waite-Smith pakli Érmék Királynője és Érmék Királya figuratív kis arkánus lapjai

9. ábra: Aleister Crowley tarot kártyájának Vágy lapja

10. ábra: Az 1947-es *Nightmare Alley* című film egyik jelenete.
A képen Rider-Waite-Smith lapokat láthatunk.
Balról jobbra: Szerencsekerék, Kardok Tízese, Kelyhek Hármasa,
Botok Ásza, Kardok Lovagja és Botok Tízese.

11. ábra: Az 1967-ben megjelent *Night Tide* című film jelenetében a kártyaolvasó edukálja kliensét.
Kezében Rider-Waite-Smith pakli.

12. ábra: Az 1973-as *Live and Let Die* című James Bond film tarot kártyás posztere.

You

"Kérlek vess nekem egy nagy arkánium tarot kártyát, ami segít rendezni a munkahelyi konfliktusom!!"

ChatGPT

Rendben, húzok egy nagy arkánium Tarot kártyát a munkahelyi konfliktusod rendezésére.

A kártya: A Felakasztott (The Hanged Man)

A Felakasztott egy mély és introspektív kártya a Tarot nagy arkániumában. Ez a kártya gyakran arra utal, hogy szükség lehet áldozatokra, türelemre és perspektívaváltásra a nehéz helyzetek megértése és kezelése érdekében.

A Felakasztott azt is jelenti, hogy meg kell állnod egy pillanatra, hogy új megvilágításba helyezd a helyzetet. Lehet, hogy szükség van arra, hogy elengedd a régi gondolatokat, érzelmeket vagy viselkedési mintákat, hogy új perspektívákat és megoldásokat találj a konfliktus megoldására.

Ez a kártya arra emlékeztet, hogy a változás és a fejlődés gyakran nem a kényelem zónánkban történik, és néha szembe kell néznünk a félelmeinkkel és korlátainkkal ahhoz, hogy előrehaladjunk.

A Felakasztott kártya pozitív oldala, hogy ez a helyzet lehetőséget kínál személyes növekedésre

Message ChatGPT...

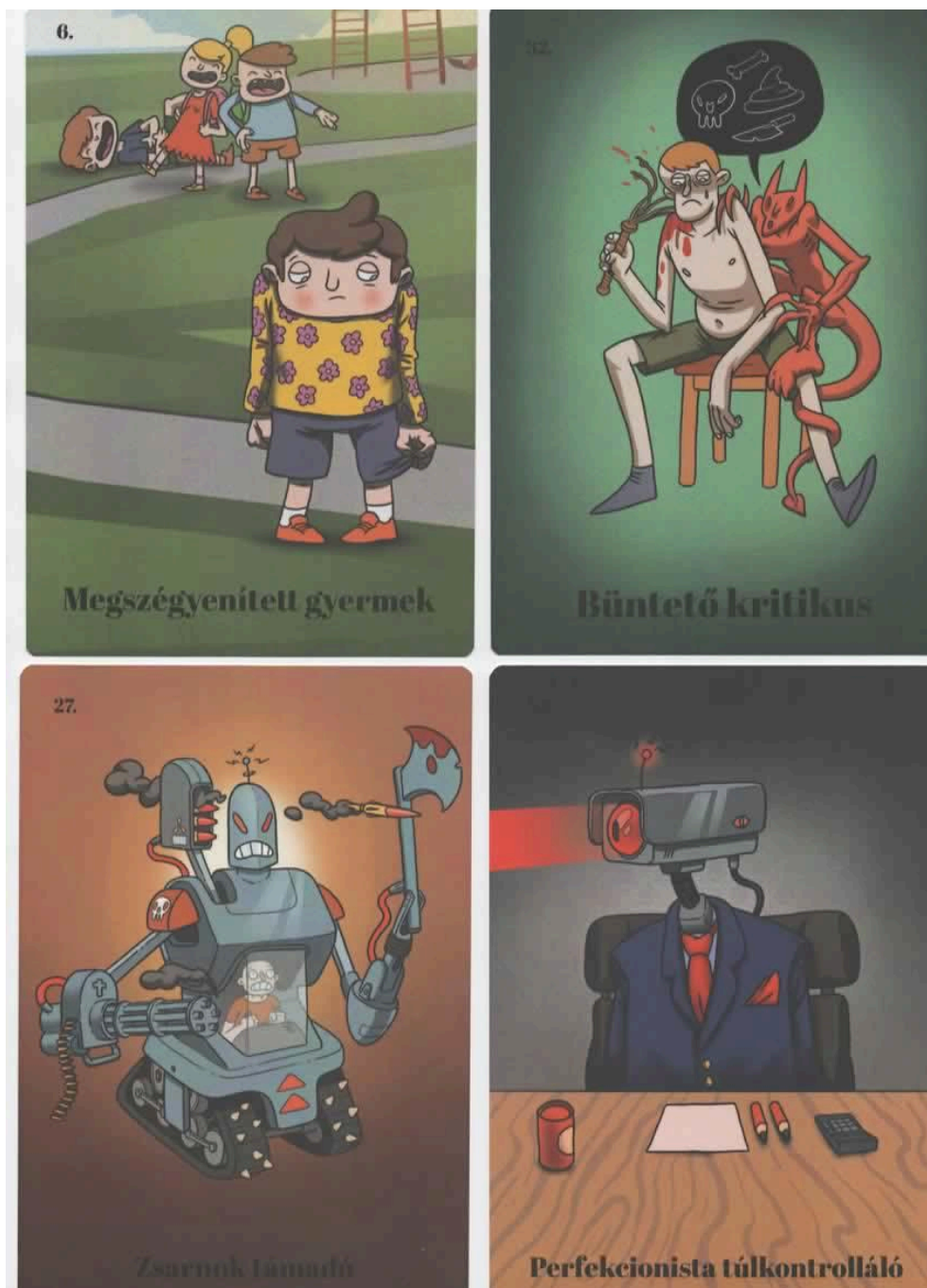
ChatGPT can make mistakes. Consider checking important information.

13. ábra: A ChatGPT tarot „kártyát vet”.

14. ábra: Kazanlár Ámin Emil táblaképei a Műcsarnokban.

15. ábra: Az első magyar nyelven kiadott sématerápiás kártyacsomag lapjai.
 Pszichológus interjúalanyom ezzel a kirakással dolgozott
 egy csökkentértékűség-szégyen sémával küzdő kliensével.

16. ábra: A Dixit kártyacsomag pap ruhás hollót ábrázoló lapja.

17. ábra: A Dixit kártyacsomag vörös folyadékkal teli vödört ábrázoló lapja.